

ნაკადული 1998

საქართველო
საზღვროთა

140 /
1998 / 2

ბავშვთა უფლებების დეკლარაცია ◆
პინოკიო და ძმანი მისნი ◆ რამდენი
წლისაა ფული? ◆ საზრიანი გოგონას
სევდიანი მოთხრობები ◆ წრუნუნა
მიკის ევოლუცია ◆ იწილო-ბიწილო ◆

ნომრის შინაარსი

საინფორმაციო სააგენტო "ფაქტი" 1

ბავშვთა უფლებების დეკლარაცია 2

იდეალური დიასახლისი (მოთხრობა) ნუნუ ქადაგიძე 4

სამრიანი გოგონას სევდიანი მოთხრობები (ერთი თქვენგანი) 6

პე! მამულო, გრძნობა შენი მოვლისა... 8

წრუწუნა მიკის ევოლუცია 9

პინოკიო და ძმანი მისნი 10

ყველაზე უკეთესი საგზაო ინჟინრები (ბუნების კარი) 12

პომეროს პრაისის თავგადასავლები (მოთხრობა) რობერტ მაკლოსკი 15

მსოფლიო კიდიო-კიდეძე 20

ილუსტრირებული ვიქტორინა 21

როცა მეცაში ფრანი ლიელივეს 22

რამდენი წლისაა ფული? 24

იზარდე, მწვანე ჯეჯილო 27

რჩევები გოგონებს 28

რა განძი გექონია... (უჯარმა) 29

გამოგადგები 30

უბრალო საგნების ისტორიიდან 31

იწილო-ბიწილო 32

მთავარი რედაქტორი მანანა გულაშვილი
რედაქტორის მოადგილე ქეთევან ცამაცაძე
პასუხისმგებელი მდივანი აბრეღო მუქანიშვილი

ჟურნალი რეგისტრირებულია მთაწმინდის რაიონის სასამართლოს მიერ.
 საიდენტიფიკაციო კოდი: 20498462
 რედაქციის მისამართი: 384096, თბილისი, კოსტავას ქ. № 14
 ტელეფონი: 93-31-81, 93-18-84
 ფასი სახელშეკრულებო.
 ინდექსი 76157

ფ ა ქ ტ ი

„ნაკადულის“ საინფორმაციო სააგენტო

21055

თბილისში გაიმართა ბავშვთა და ჭაბუკთა გურნირი ჩვენში შედარებით ახალ სახეობა კიოკუშინკაი კარაგეში. გურნირიში, რომელსაც "მომავალი თობა" ეწოდებოდა, თავი გამოიჩინეს კლუბების "წმინდა გიორგის", "თეთრი გიორგის", "ვაკეს" აღსაზრდელებმა. გურნირის გამარჯვებულები გახდნენ ბაჩუკა ხახიაიანი, თამაზ ლაშვილი, ზვიად გურჯიძე, გიორგი ონიანი, ლაშა წულაია, იური გიშჩენკო, ლუხუბ ჟუნიაშვილი, ალექსანდრე ბერბიჭაშვილი, გიორგი ფრიდონაშვილი ("თეთრი გიორგი"), ბესარიონ კუკაია, ლაშა ჩანადირი, ერეკლე პირველი, ირაკლი ჯანჯღავა, გიგა ივანიძე, ლევან ჭაგიაშვილი, ლაშა ბარბაქაძე ("წმინდა გიორგი"), ნიკა ყავლაშვილი ("ვაკე").

საქართველოს წითელი ჯერის საერთაშორისო ორგანიზაციაში დამუშავდა მოსწავლე ახალგაზრდობასთან მუშაობის პროგრამა, რომლის განხორციელებაში თბილისის 117-ე საშუალო სკოლის მოსწავლეები ჩაებნენ. ბავშვებმა თავს იღეს მრუნვა სკოლის ათ ყოფილ თანამშრომელზე, მარცხოვდა ხანდაზმულ აღამიანებზე. დადიონდენ მათთან შინ, ეხმარებოდნენ საოჯახო საქმეებში, ამარაგებდნენ პროდუქტებით, მედიკამენტებით. ექსპერიმენტგმა, რომელიც ერთგვარად გარდასული დროის "თემურელთა მოძრაობას" ჰგავს, კეთილი ნაყოფი გამოიღო. გარდა იმისა, რომ უმწყო აღამიანებმა მრუნვა იგრძნეს, ყმაწვილებიც მის-

ვდნენ, რამდენის გაკეთება შესძლებათ ვაჭირებულთა საწვავსოლ.

თბილისის მერიის სპორტის სამმართველოს და საქართველოს ჩოტბურთის ფედერაციის თოსონობით ლეღა მესხის ჩოტბურთის აკადემიის კორტებზე ჩატარდა დედაქალაქის ღია პირველობა 1982-1983 წლებში დაბადებული ჭაბუკებისა და გოგონებისათვის. ჭაბუკთაგან პირველ ადვილზე ღალო ჩხლაძე გავიდა, გოგონათაგან კი თამარ მეღვინიძე.

თბილისის 187-ე სკოლაში დიდი ყურადღება ეთმობა მოსწავლეთა დაწყებით საშეღრო სწავლებას. გარდა იმისა, რომ აქ საუცხოოდ აღჭურვილი საშეღრო საქმის კაბინეტი აქვთ, სწავლისთვისაც საკმაოდ დიდი დროა გამოყოფილი. მაგალითად, უფროსკლასელ ბავშვებს 140 სასწავლო საათი აქვთ დათმობილი, აქვედ 18 საათი საველე შეკრებისათვის. ბუნებრივია, ნაკლებად ინტენსიური ხასიათი აქვს გოგონების სწავლებას (82 სასწავლო საათი), რომელიც ძირითადად სამოქალაქო თავდაცვის და სამედიცინო-სანიტარულ მომზადებას ითვალისწინებს. სკოლის დირექცია ის ძალისხმევს წყალობით მოსწავლელები უზრუნველყოფილი არიან სათანადო სახელმძღვანელოებით.

სკოლა მეგობრობს საქართველოს თავდაცვის სამინისტროს კავშირგაბმულობის იმ ბატალიონთან, რომლის შეთაურია მაიორი მ. კ-

ლანდარიშვილი, მგაბის უფროსი კაპიტანი მ. ბოკუღავაძე. შეუძლოდენ უმცროს მეგობრებს, აცნობენ საშეღრო ტექნიკას და შეიარაღებას, კავშირგაბმულობის თანამედროვე საშუალებებს, ავერჯიმებენ იარაღის დამლა-აწყობაში. ერთ-ერთი სტუმრობისას მოსწავლეებს ბატალიონის მებრძოლთა მიერ საქართველოს გერიტორიული მთლიანობისათვის ბრძოლაში გამოჩენილ თავდაღებებზე უაბებს.

ატარარული უნივერსიტეტის სპორტკლუბ "ბერმუხას" ინიციატივით ჩატარდა საფეხბურთო გურნირი კახი ასათიანის სახეღობის პრიმზე. გურნირიში 1984 წელს დაბადებული მითამაშეებით დამამუღქტებული გუნდები მონაწილეობდნენ. ათ მონაწილეს შორის გამარჯვა სახელმწიფო სამედიცინო ინსტიტუტის სპორტკლუბ "შეღარდენის" გუნდმა.

წარმატებით გამოვიდა პოლონეთში გამართული საგუნდო სიმღერების კონკურსზე თბილისის მოსწავლე-ახალგაზრდობის ვეთა გუნდი "დარილი". გამარჯვებულ ქართველ ბიჭებს სიხარული გაუასკეცა იმ იჭქტმა, რომ მათ იჭქე გამოუჩნდათ სონსორი, ცნობილი პოლონელი მუსიკოსის სახით, რომელმაც თავს იღ "დარილის" ხესტარლებს მოწყობა ვეროპის საგანდებო ქვეყნებში.

ბავშვთა უფლებების დეკლარაცია

ბენერალური ასამბლეა
 აცხადებს ბავშვთა უფლებების მოცემულ დეკლარაციას, რათა უზრუნველყოფილი იყოს ბავშვების ბუნებრივი ბავშვობა და საზოგადოების კეთილდღეობისათვის დეკლარაციაში მითითებული უფლებებისა და თავისუფლებების გამოყენება, მოუწოდებს მშობლებს, ცალკეულ პირებს – მამაკაცებს და ქალებს, ასევე ნებაყოფლობით ორგანიზაციებს, ადგილობრივ ხელისუფალთ და ეროვნულ მთავრობებს, რომ მათ აღიარონ და შეძლებისდაგვარად დაიცვან ეს უფლებანი საკანონმდებლო და სხვა საშუალებებით, რომელთაც თანდათანობით მიიღებენ შემდეგი პრინციპების შესაბამისად:

1959 წ. 20 ნოემბერი.

მხედველობაში იღებს რა, რომ გაერთიანებული ერების ხალხებმა წესდებით ხელახლა დაადასტურეს თავიანთი რწმენა აღამიანთა ძირითადი უფლებების, პიროვნების ღირსებისა და ღირებულებისადმი, მტკიცედ გადაწყვიტეს, ხელი შეუწყონ სოციალური პროგრესისა და ცხოვრების პირობების გაუმჯობესებას უფრო მეტი თავისუფლების დროს;

მხედველობაში იღებს რა, რომ გაერთიანებული ერების ორგანიზაციამ აღამიანთა უფლებების საყოველთაო დეკლარაციაში გამოაცხადა, რომ ყოველი აღამიანი უნდა სარგებლობდეს მითითებული უფლებებითა და თავისუფლებებით მიუხედავად რასისა, კანის ფერისა, სქესისა, ენისა, რელიგიური, პოლიტიკური და სხვა მრწამსისა, ეროვნული ან სოციალური წარმომავლობისა, ქონებრივი მდგო-

მარობისა, დაბადების ან სხვა მდგომარეობისა;

მხედველობაში იღებს რა, რომ ბავშვს, გამომდინარე მისი ფიზიკური და გონებრივი მოუმწიფებლობიდან, სჭირდება განსაკუთრებული დაცვა და ზრუნვა დაბადებამდე და დაბადების შემდეგ შესაბამისი სამართლებრივი დაცვის ჩათვლით;

მხედველობაში იღებს რა, რომ ამგვარი სპეციალური დაცვის აუცილებლობა მითითებულია 1924 წლის ენევის ბავშვთა უფლებების დეკლარაციაში და აღიარებულია აღამიანის უფლებათა საყოველთაო დეკლარაციით, ასევე ბავშვთა კეთილდღეობის საკითხების შესწავლელი სპეციალიზებული დაწესებულებებისა და საერთაშორისო ორგანიზაციების წესდებებში;

მხედველობაში იღებს რა, რომ კაცობრიობა მოვალეა მისცეს ბავშვს ყოველგვარ საუკეთესო, რაც მას გააჩნია;

პრინციპი 1. ბავშვი უნდა ფლობდეს ამ დეკლარაციაში მითითებულ ყველა უფლებას. ამ უფლებებს ფლობს ყველა ბავშვი ყოველგვარი გამოწვევისა და ყოველგვარი გამორჩევის ან დისკრიმინაციის გარეშე ისეთ ნიშნებზე დაყრდნობით, როგორცაა: რასა, კანის ფერი, სქესი, ენა, რელიგიური, პოლიტიკური ან სხვა რწმენები, ეროვნული ან სოციალური წარმომავლობა, ქონებრივი მდგომარეობა, დაბადება ან სხვა გარემოება, რომელიც ეხება თავად ბავშვს ან მის ოჯახს.

პრინციპი 2. ბავშვი კანონითა და სხვა საშუალებებით უზრუნველყოფილი უნდა იყოს სპეციალური დაცვით, უნდა შეიქმნას შესაძლებლობანი და ხელსაყრელი პირობები მისი ფიზიკური, გონებრივი, მორალური, სულიერი განვითარებისათვის სოციალური თვალსაზრისით ჯანმრთელი და ნორ-

მალური გზით. თავისუფლები-
სა და ღირსების პირობებში. ამ
მიზნით შექმნილი კანონების
უქმთავერესი მიზანია უნდა იყოს
ბავშვთა ინტერესების საუკეთეს-
ოდ უზრუნველყოფა.

პრინციპი 3. ბავშვს დაბადე-
ბისთანავე აქვს სახელისა და
მოქალაქეობის მინიჭების უფლე-
ბა.

პრინციპი 4. ბავშვმა უნდა
ისარგებლოს სოციალური უზ-
რუნველყოფის სიკეთით, მას
უნდა მიენიჭოს ჯანმრთელად
ზრდის და განვითარების უფლე-
ბა; ამ მიზნით, სპეციალური
მედიკალური და დაცვით უნდა
უზრუნველყონ როგორც ბავშ-
ვი, ისე დედა – მშობიარობამდე-
ლი და მშობიარობის შემდგომი
მოვლის ჩათვლით. ბავშვს უნდა
აქვს უფლება, ისარგებლოს
სათანადო საცხოვრებელი
ბელი ბინით, გასართობებითა
და სამედიცინო მომსახურებით.

პრინციპი 5. ბავშვი, რომელ-
იც ფიზიკურად, ფსიქიკურად ან
სოციალურად არასრულფასო-
ვანია, უზრუნველყოფილი უნდა
იყოს მისი განსაკუთრებული
მედიცინური და სოციალური
სპეციალური რეჟიმით, გან-
ათლებითა და ზრუნვით.

პრინციპი 6. ბავშვს მისი
პიროვნების სრული და პარმო-
ნიული განვითარებისათვის
სჭირდება სიყვარული და გაგე-
ბა. იგი უნდა იზრდებოდეს,
როდესაც ეს შესაძლებელია
თავისი მშობლების მზრუნველ-
ობითა და პასუხისმგებლობით,
ყოველ შემთხვევაში – სიყვარუ-
ლის, მორალური და მატერია-
ლური უზრუნველყოფის ატ-
მოსფეროში. მცირეწლოვანი
ბავშვი, გარდა განსაკუთრებუ-
ლი გამონაკლისისა, არ უნდა
დააშორონ დედას. საზოგადოე-
ბისა და საზოგადოებრივი ხე-
ლისუფლების ვალია, გან-
საკუთრებით იზრუნონ ბავშვ-
ებზე, რომელთაც არა აქვთ საკ-

მარისი საარსებო საშუალებანი.
სასურველია, მრავალშვილიან
ოჯახებს გაეწიოთ სახელმწიფო
ან სხვა დახმარება ბავშვების
შესანახად.

პრინციპი 7. ბავშვს უფლება
აქვს მიიღოს უფასო და, პირ-
ველ სტადიაზე მაინც, სავალდე-
ბულო განათლება, მას უნდა
მიეცეს განათლება, რომლის
მეშვეობითაც, თანაბარი შესა-
ძლებლობების საფუძველზე,
საშუალება ექნება განავითარ-
ოს თავისი ნიჭი და მსჯელო-
ბის უნარი, ასევე, მორალური
და სოციალური პასუხისმგე-
ბლობის შეგნება და ჩამოყალი-
ბდეს საზოგადოების ვარგის
წევრად.

მათთვის, ვინც პასუხისმგე-
ბელია ბავშვის განათლებასა
და სწავლებაზე, სახელმძღვ-
ანელო პრინციპი უნდა იყოს
მის ინტერესთა საუკეთესოდ
უზრუნველყოფა. ეს პასუხისმგე-
ბლობა, უპირველეს ყოვლისა,
მშობლებს ეკისრებათ.

ბავშვი სრულად უნდა იყოს
უზრუნველყოფილი იმ თამა-
შობებითა და გასართობებით,
რომლებიც განათლების მიერ
დასახული მიზნების განხორ-
ციელებას ემსახურება.

პრინციპი 8. ნებისმიერ ვი-

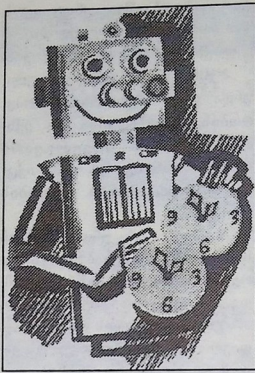
თარებაში ბავშვი უნდა იყოს
მათ შორის, ვისაც პირველ რიგში
ეკუთვნის დაცვა და დახმარება.

პრინციპი 9. ბავშვი დაცული
უნდა იყოს გულგრილი მოპყ-
რობის, სისასტიკისა და ექს-
პლოატაციის ყოველგვარი
ფორმისაგან. იგი არ უნდა იქცე-
ვას არანაირი სახის ვაჭრობის
ობიექტად.

ბავშვი არ უნდა მიიღოს
სამუშაოზე დაწესებული ასაკ-
ოვანი მინიმუმის შესრულებაში
არ უნდა დაევალოს და არ უნდა
დაერთოს ნება, შეასრულოს სა-
მუშაო, რომელიც მანებელია
მისი ჯანმრთელობის ან სწავ-
ლებისათვის, ან ხელს უშლის
მის ფიზიკურ, გონებრივ ან მორ-
ალურ განვითარებას.

პრინციპი 10. ბავშვი გამ-
იჯნული უნდა იყოს ისეთი პრაქ-
ტიკისაგან, რომელიც რასობრივი
ან რელიგიური დისკრიმინაცი-
ის წაქეზებას ეწვევა. იგი უნდა
იზრდებოდეს ურთიერთგაგების,
შემწყვანარებლობის, ხალხთა
შორის მეგობრობის, მშვიდობისა
და საყოველთაო მშობის ატმოს-
ფეროში, სრულად უნდა ცნო-
ბიერდეს, რომ მისი ენერგია
და ნიჭი მოხმარდება სხვა ად-
ამინებისათვის სასარგებლო
სამსახურს.

ნუნუ ქალაგიკი იდეალური დიასახლისი (მოთხრობა)

- ალო! გვეჩიკურ სიახლეთა ბი-
უროა? როდის მდინისებთ იმ თქვენს
დაბირებულ "იდეალურ დიასახლისს"?
რაო? უკვე უზად არის? ძალიანა ღმ-
ეროს, თორემ უკვე სადღეუ გაპირებდი
გაქვევას, ჩემს ბინაში ცხოვრება აღარ
შეიძლება, სხვა არეული... დიას, მარ-
გობელა კაცისათვის მართლაც იდე-
ალური სახუქარია... რა ჰქვია? კიმა?...
კობერნევიკის იდეალური მეითლი. მშ-
ვეწერი სახელია. როდის მოვაკითხო?
როგორ? თითონი მოვა? მომაგნებს
შერე? უნდა ახეთი ნიჭიერაა? - გეო-
ანხმებით. სიმუხვე მართლაც კარგი
თვისებაა, მაგრამ შე რომ არ შეყაროს
სიმუხვე? - შეიძლება კომბა მართლაც
გამომასწავროს. თქვენ ამბობთ, რომ
მას შუსკი მითითება სჭირდება და ყვე-
ლაფერს უდიდესი სიმუხვეთი შესა-
რულებს? არაფრით არ მოეშუება, სან-
ამ არ დაბათავრებს და... შედეგს
მომახსენებს? შე მხოლოდ დრო უნდა
დაუენიშნო? ძალიან კარგი.

გვლიმ გელეგონის ყურმლი დალო
და შევით ამოსიუნთქა. როგორც იქნა,
ემუელა, ბინაში უახლესი მიოდლის
"იდეალური დიასახლისი" ყოვლება,
ბინახაი დაუღაგებს, საქმელეუ და-
უწმადებს. შეგი რა უნდა უყოლო კაცს?
ამასთან არე მადლობა უნდა უხადოს,
არე კაიეში რა უნდა დაბაგისო და
არე საჩუქარი არ უნდა უყოლოს. რა
ბუნდირებთა! სწორედ რომ სულვე
შესწრო. ვერ არასოდეს უქონია ბინა
ასე არეული. არადა დღეს ახლად გაც-
ნისილი ქალს ეოვლება, ძალიან ღამბა-
სა და მომხიბვლელი. სახელიც ისეთი
ღამბა ჰქვია - დალოდა.

- გვეჩიკა მართლაც კარგი რამეა.
- დასკენა გვლიმ, როცა პირის გა-
პარსება დაბათავრა. ამ საქმეს
ყოველთვის აკურაგულად ასრულებ-
და, ახლა კი არე პირსაბანის ნივარა
ჩარეხა და საპარსიც იქვე დაღუფ-
ვრად მიაგლო. მოვა ის რკინის ან-

გელომი და ყველაფერს მოუელისო. ის
იყო საუშმესაც მორხა, რომ მარის სხა
გაისმა, ვიღაცა მარს ხელის აუღებლად,
დაეჩიბებოდა. გვლიმ სასწრაფოდ
გააღო კარი. მის წინაშე აღამიანის
ზომის რობოტი იდგა.

- კეთილი იყოს შენი მობრძანება!
რობოტმა ყურეც არ ათხოვა გელის.
- მეშველე კვარგალი, მეორე კორ-
ნუსა, პარაფელი... მერიდიანი... გრინ-
ეიმის ღროით... ფუნქციათა გადაკვე-
თის წერტილი... განზომილება - გაბაბა
ცივი, მონოტონური ხმით.

გაოცებისაგან პირდაღებული გელი
ძლივს არჩეულა ნაწყვეც-ნაწყვეც
სიტყვებს.

- მენ ჩემზე კარგად გცოდნია ჩემი
მისამართი. შემოდი და საქმეს მიხედე!
როგორც იქნა კიმიმ დაბათავრა
გელის მისამართის შუსკი მათემა-
ტიკური ანალიზი და ბინაში შევიდა.

- გაგვობ, გვინოსო ბრძანებო, -
სიცილით უთხრა გვლიმ. მაგრამ მიწი-
ერ საქმეებს მისეც ვერსად გაქვევო,
ვიცი, რომ გვინოსებ მისინდამაინე არ
ეკადრებოთ სამშარეულოს დაღაგება,
მაგრამ სხვა გზა არ არის. ვერ სამშა-
რეულის მიხედო!

- შუსკი კოორდინაგები, მიმა-
რთულება, დრო! - დაიმუშუნა კიმიმ.
- მამართულებათ? შენგან მარჯვნივ,
საშრეთი-აღმოსავლეთით, მანძილოცი
ნახებო. დრო კი ალბათ, ერთი საათი
დაგჭირდება, იმდენი ჭურჭელია
დასარეცხი...

კიმი დიჯად შეგრიალდა სამრეთ-
აღმოსავლეთით. გამოზომილი ნახიჯე-
ბით შევიდა სამშარეულოში და გელის-
თვის მოულოდნელი სიბარჯეთი შეუდ-
გა საქმეს.

კმაყოფილება გვლიმ გაიღიმა, არხ-
ეინად გადაჭრა სავარძელზე და ცხვი-
რი ურუნღელა ჩარგო. თავი მხოლოდ
მამის ასწია, როცა კიმის მონოტო-
ნური ბუნური შემოესმა.

- კიმიმ შესარულა მითითებული
პროგრამა. დანიშნული დრო ამოიწუ-
რა.

გელის გულიანად გაეცინა. კიმის
მკერდზე დიდი წითელი პეპელა მისჯ-
დომოდა. ეს პეპელა ერთბაშე მუცლობრა
ქალბა არქუა გელის, მაგნიტზე იყო და-
ბარებული და ამიგომაც მიეწება კიმის
რკინის კორპუსს. კიმის არაფერი უკრძ-

ენია, პეპელა ვერე შეამჩნია.

- პეპელა ძალიან გიხდება, კიმი -
სიცილით უთხრა გვლიმ და სავარძ-
ლიდან წამოღება, - მოიცა, გონია ასე
უფრო უკეთესი იქნება. - გვლიმ კიმის
პეპელა მკერდიდან ააყალა და თავზე
დაასკუტა. რობოტს თვალები გაჯურ-
წყინდა.

- პო, პო, გაგვობ, მენე მოგეწონა
პეპელა, - გაღაბინახარა გამზირადუ-
ბულმა გვლიმ - იარე ასე პეპლით და
თან საქმე აკეთო. აგერ, ეს ნოხი დაბე-
რეცი! - გვლიმ კიმის, ძვირფასი ნოხზე
მითითა - აიგანი საშრეთითაა, შენ-
გან მარცხნივ, ათკერ, არა, უკეთესია
ოვარე გადაბარეცი, მერე ფესისამელებ-
ბი გამიპრიალე შავი საყბით.

კიმი თითქოს რაღაცას ფიქრობდა.
თვალები ხან ენთებოდა, ხან უქრებო-
და.

- არ გესმის?! - გაოცდა გელი -
მენი ქებით ყურები გამომიჭვდეს ამ
დილით, შენ კი უკვე მწყობრიდან
გამომიღებ ახა, მარადღ, შესასრულე,
რაც გიბრძანა! - და გვლიმ ისევე
ყურნაღმი ჩარგო ცხვირი.

კიმი მზნად ამოთავადა. წითელი
პეპელა დასკენა უქრე თავზე წავიდა. ნელა
მიუახლოვდა გელის, დასიარა, ფეხებში
სწვლა და აიგნისაგან წაართო. გაოც-
რეულება გვლიმ "ვაის" დაძახებაც ვერ
მოასწრო, რომ უკვე ფეხებით ეკიდა
აიგანზე და კიმი ნოხითი ბერგავდა.

- ეი, რა აკეთებ შე რკინის ურჩხ-
ული?! შეჩერდი, გიბრძანებ, ახლავე -
აყვირა თავდაყირა დაკითხული
გელი. მაგრამ კიმის მისი არ ესმოდა. -
მიშველეთ, მიშველეთ! - აყვირა გვლიმ,
მაგრამ მაიმონე ვანუმაღ. ქუჩაში ისეთი
მასხური იყო, რომ მის სხმს მაინც ვერ-
აიგნი გაიგონებდა.

- ვაიმე, ნეკავ ხელი მაინც არ
გამიშვას... ფესისამელები არ გამიშვოს,
თავს მიმხებეთქებინებს რამზეც ეს რეკე-
ნი...

კიმიმ ბერგვაცა დაბათავრა, გვლიმ
ღონიერად მოიქნია და ისევე სავარ-
ძელში ჩაუბახა.

თავდახსნილი გელი წამოხება და
გყვიარდა გავარდა მეორე თოხსში,
თუშეა ვერე სულიც არ მოეთქება და
მთელი განით ცახცახებდა.

- უკ, გონი გადარჩი! - ამოსიუნთქა
და სახებე და განზე ხელები მისეც

მოსვა, ცოგათი დაწყნარდა, მეორე ოთახიდან კიბის საჭიანი ნაბიჯების ხმა ისმოდა.

— რას აკეთებს ნეგაი? — გელმი ძლივს გაბადა, კარი ოღონდ გამოღო და ფრთხილად შეიჭურჭა. კიმი ძვირფას ნიხს აპირიალებდა შავი სახსით.

თავზე წითელი პეპელა აჯდა და ფრთების აფარვატებდა.

— სულ გაგივდა! — თავისთვის ამოიკეტესა სასოწარკვეთილმა გელმმა, კიბის კი ვერაფრის თქმა ვერ გაუძღა. ვინ იყის, ჩემს ბრძანებას როგორ გაივებს და შეგერიალებსო. ჯანდაბას ნიხი, ოღონდ ცოცხალი გადაგრეჩ და რას დაუტებ... კიმი ნიხს სანამ აპირიალებდა კანკალას და დედაპარაკები, ეს ურჩხული რომ გამოიმგებენეს...

— ალო, ალო! ... ერთი მოზრძანდით და ნახო, რას აკეთებს თქვენი "იდეალური დაისახლისი". ჯერ იყო ნიხის მაგივრად მე დამბერგვა, ახლა ნიხს ფესსაქმელების მაგივრად აპირიალებს. ყველაფერი უკუღმა ესმის. შიშით ახლს ვეღარ ვეკარები. ახლავე მომამორეთ აქედან... რა? როგორ გეპაღრებოთ, მე ყველაფერი უზგად მშვეთითე... როგორ? რადაცაა გადააღვივებო მხოლოდები ინფორმაციები? რა შეხილება იყის ეს რადაცა... ჰეკე-ჰეხილი? არა, არ გამოიჭინია, მეორე არ ყოფილა... არა, არც ბინაში მაქვს არავითარი ელექტრომაგნიტური ველი, არაფერი მაგის მსგავსი... პო, თუშე... კიბის თავზე დიდი მაგნიტური პეპელა ამის... რაი? მაგას აურევია ყველაფერი?... ააა, ვასავებია, კი ბაკონო, მოვიმორებ იმ პეპელას, მაგრამ რა გარანგია მაქვს, რომ სხვა ხათიაბას არ ვადამკიდებს? სულ შიშის კანკალში უნდა ვიყო, არიქა, მოქმენილ ცაზე შები არ გავარდა და კიმი პურის დაწით არ მომდღეს-მოთქი! როგორც გამოგზავნეთ, ისე წაიყვანიო აქედან... რაი? ყურადღებით ვიყო? სულ სმენაზე ხომ არ ვიქნები... არა, ბაკონო, ვერც ვერასოდეს შეიქნევი... გესმით? არ მინდა, ალო, ალო...

გელმი გელმფორის ყურმილი დაახლოვდა და გამწარებით შეუკურთხა ყველა გვენიერ სასწაულს. მეორე ოთახიდან იყის ისმოდა კიბის საჭიანი ნაბიჯების ხმა. გელმი ფრთხილად შეიჭურჭა. წელში ოთხად მოკეცილი კიმი ნიხის მავალ გაპრიალებას ამთავრებდა. წითელი პეპელა ისევ ისე აჯდა თავზე. გელმი სუფრა დაახვია და კიბის თავში ესროლა. მუსკად მოახვედრა, პეპელა ძირს ჩამოვარდა.

— ჯაგრისი დააგდე და ვერცაგალური მდგომარეობა მიიღე! — დაუყვირა გელმი და ყოველი შემთხვევი-

სათვის კარს ამოუფარა. კიმი მუსკად შესასრულა გელის ბრძანება.

— მაღლობა ღმერთს, სწორად ესმის, — შევებით ამოსუსთქო გელმი და მამინევე შემრიგებლური გონით წამოიწყა:

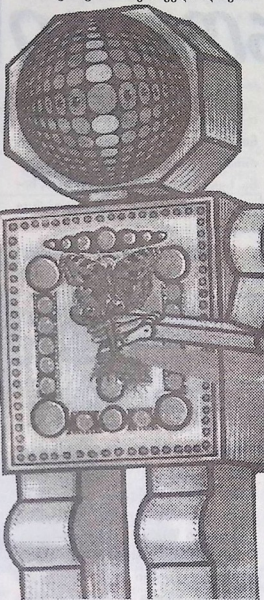
— ძალიან ეკაყოფილი ვარ, იმით, რაც ჩემთვის გააკეთე. მაგრამ აწი აღარ მჭირდება და გთხოვ, აქედან წაბრძანდე.

— ინფორმაციის უზუსტობა, კიმი არ იყის, რას ნიშნავს "გთხოვ".

— შემობრალე, გეგულდარები და თავი დამანებე.

— კიმიმ არ იყის რა არის "შებრალეება".

— კიმი, გიბრძანებ, აქედან დაიკარ-

გო!

— ინფორმაციის უზუსტობა, თქვენ მადლავთ მხოლოდ საწყისი წერტილის კოორდინატებს, ეს არ ემარა. უნდა მომცეთ სბოლოო წერტილის კოორდინატები, მიმართულება, ღრო.

— საბოლოო კოორდინატები? ჯანდაბას შენი თავი!

— კიმიმ არ იყის, სადაა ჯანდაბა.

— სადაა და ეშმაკებში.

— კიმიმ არც ეშმაკები იყის, მომეცით მუსკად კოორდინატები.

— გაჩუბე, შე რკინის ურჩხული, თორემ თავს გატივთქავე. — დაუყვირა

მოთმინებიდან გამოსულმა გელმი და კიბის ხელის ფეხები აიფარა, რომ კიბის ყურებზე არ გვეყონა.

— მე ვიცი, სადაც არიან ეშმაკები და კიდელაში იქ ეგაგებენ. — ზაიდლაპერჯაკ ცოცხა ხნის ხელების მემდღე და გელმფონის ცნობარში გვენიკურ სახალეთა ბიუროს მისამართი მოძებნა. ყველაფერი კარგად მოიფიქრა და დაამუსკა, მერე კი კიბის დაწერილებით უკარნახა საშოქელო გეგმა.

— მომხმინე კიმი, გახვალ ჩემი ბინიდან, გადაღებო ხუი ნაბიჯს მარცხნივ, იქ ლიფტია. დააჭერ ხელს დიდას. კარი გაიღება. შეგვალ ლიფტში. გახვალ სადარბაზოში. გახვალ ქუჩაში. ივლი ჯერ სამხრეთით, მერე სამხრეთ-დასავლეთით მოუხვევ. ერთი საათის შემდეგ მიადგები ფართოაწილიანი შენობას. ცაზეგ ნომერს. აბა, ცოცხლად! მურგისაკენ!

კიმი შეგრიალდა, გელი სასწრაფოდ გავარდა და კარი გააღო.

— ხუთი ნაბიჯის შემდეგ ლიფტის დიდაკია — მიწაღდა დამაკებითი ინფორმაცია გელმი, თან კიდელან უთვალთვალდა. კიმიმ ლიფტს მიაღწია და დიდაკის დალო ხელი. გახარებულმა გელმი კარები მიჯახუნა.

— ძლივს არ მოვიცილე ის ურჩხული!

ისეთი შეგება იგრძნო, რომ აღარც გაფუჭებულ ნიხი აღარ დებდა, და აღარც დაუღაგებელი სახლი. გახალისდა, პარკეტზე მოქეცეკეკავსაით დაბზობილდა, სიმდურაყ კი წამოიწყო.

ის იყო, საუშმის მომზადებას შეუვდა, რომ მარის ხმა გაისმა.

— ნამდვილად დალოდა... იფქრა გელმი და სასწრაფოდ მოიხსინა წინსაფარი, განსაცმელი გაისწორა, თავზე ხელი გადაისვა და კარის გახალისება გაემართა. მარის ხმა არ წყლებოდა. გაბმით წკრიალებდა. — რა ამზავია! დინგრა ქვეყანა და ესაა! — იფიონდა გელი, კარი რომ გააღო, სიცილი ნიღბივით შერჩა სახეზე. მის წინ კიმი იდგა.

— ისევ მოხვედი?

— ლიფტის კარი არ გააღო, დანიშნული დრო გავიდა. ოპერაციის ჩაშლის შემთხვევაში კიმი საწყის წერტილს უბრუნდება.

გელმი ლიფტსაკენ გაიხვია. ახლდა შენიშნა ცარკით მიჩანაწილი წარწერა, ლიფტი არ მუშაობსო.

— კიბებზე ჩასვლა არ შეიძლება?

— აღამაზნე ორჯერ უფრო სწრაფად.

— მერე რაკომ არ ჩახვედი?

— ინფორმაციის უზუსტობა. ასეთი ბრძანება არ მიმძობა.

კიმი ბრძანებებს ელოდებოდა...

საზრიანი გოგონას სევდიანი მოთხრობები

606წ სარაბიშვილი ორი წელი სწავლობდა გერმანიაში. მიუხედავად იმისა, რომ სწავლა ვალდებულა, - ნინო ბავშვობიდანვე თავისუფლად ფლობს გერმანულ ენას, - ბევრი რამ მიუღებელი აღმოჩნდა მისთვის.

- ერთხელ მეგობარ გოგონას უნთოში ფული დააკლდა მაგიეცი, მეორე დღეს მოვიდა და მონიჭა გამოიწოდა. ჯერ ვერ მიხვდი, რაში იყო საჭმე ჩემი არც მაინც ესმოდათ, როცა ვინმეს ისე უბრალოდ რამეს ვაჩუქებდი, "ნეტავ რა სიამოვნებაა ასე უბრალოდ, უმიმომოდ ჩუქება?" - გაკვირვებით იმეჩადნენ მხრებს ჩემი თანაგოლები. მოგვიანებით მიხვდი, რომ ფულზე პირობით გართულება, იქ ყოველზე ლაპარაკობენ ყველგან და ყოველთვის.

- ფულისაღმი ასეთმა დამოკიდებულებამ თქვენზე იმოქმედა?

- პირობით, ჩემს გარემოში მე ყველა გამოვიცავდი. ყველამ იგრძნო, თუ რა კარგი ყოფილა საჩუქრის ისე უბრალოდ ჩუქება. დანარჩენში კი ისინი ისეთივეები არიან, როგორც ჩვენ: ნაღვლიანები და მხიარულები, გულბრები და გულმართობილები, წყნარები და ცელქები... მარტო ერთი მათგანი იყო განსაკუთრებული - ძალიან ჭკვიანი და ნაკითხი.

- გული დაგწყდათ, რომ დასცილდით მათ?

- ნათესავეებთან, მეგობრებთან, თბილისთან შეხვედრის მოლოდინს სიხარული იმდენად დიდი იყო, რომ ნაღველი მთლიანად გამოდევნა. სეველა მოგვიანებით მეწვია, მაგრამ წერილები ნაწილობრივ მიქაჩევებს მას.

- თქვენ თბილისის მეექვსე სკოლის მეცხრეკლასელი ყოფილხართ, როცა პროზის წერა დაგვიწყიათ. მაინც როდის გაგაქციათ ხელი კალმისაკენ?

- კითხვა ის-ის იყო დაიწყო და პირველივე წაკითხულმა წიგნმა ის შეშინა, რომ გადავწყვიტე, თვითონ დამეწერა. დღახან ვწერდი, რაღაც ძალიან ბევრი გამოვივიდა, სქელგანიანი რომანივით, მაგრამ ნაწერი ნაკუწ-ნაკუწ დავხეი.

- რა პრინციპით ხელმძღვანელობთ წიგნის არჩევას?

- სტილი უნდა მომწონდეს, ფსიქოლოგიური ნაწარმოებები მიმიბაღეს. გმირი კი ძლიერი უნდა იყოს და იცოდეს, საით მიდის და როგორ უნდა მიაღწიოს მიზანს.

- თვითონ რა ხასიათის ნაწარმოებებს წერთ?

- სეველიანს. ამერიკული პეიზაჟის გიჟის დაბოლოება მიუღებელია ჩემთვის. ცხოვრებაში ხომ სეველა და ნაღველი უფრო მეტია, ვიდრე სიხარული და მხიარულება. წერას რომ ვიწყებ, დასაწყისი და ბოლო ვიცი ხოლმე, შუა ნაწილი კი წერაში მოდის.

- თქვენი ნაწერებიდან რომე-

ლია თქვენთვის ყველაზე ძვირფასი?

- "ღრუბლების ქვეყანა". გერმანიიდან თბილისში რომ მოვეფინავე, ფანჯარასთან ვიჯექი და ილუმინატორში ღრუბლებს ვაკვირდებოდი. შოგი დათეს ჰგავდა, შოგი ფრინველს, სეებს, შოგიც ადამიანს. მაშინ გავიფიქრე, ხომ შეიძლება, რომ ეს ღრუბლების ქვეყანა იყოს, თავისი ცხოვრებითა და თავგადასავლებით-მითქი და ღრუბლების ცხოვრება გამოვიფიქრო.

- მარტო იმაზე წერთ, რაზეც თქვენ გინდათ?

- მოგჯერ სხვები მთხოვენ დავეწერო იმაზე, რაც მათ აწუხებს, და მეც ვწერ. ჩემი ბავშვობის მეგობარმა თათულიმ მთხოვა მეგობრობაზე დამეწერა და ასე გაჩნდა "ცხოვრების სიმრეხი". ეს მოთხრობა ორ მეგობარს შეეხება. ერთი ნაზია, სუსტი, უმწეო, მეორემ კი ყველაფერი იცის, იცის რაც უნდა, ჩემთვის პირველი უფრო ახლობელია. თუნდაც მისთვის დამახასიათებელი პატიების იშვიათი უნარის გამო. მე ყოველთვის მიმბაძვენ ისეთი ადამიანები, რომლებსაც იმგვარი თვისებები გააჩნიათ, მე რომ არა მაქვს.

- ესე იგი, პატიება არ შეგძლებათ?

- უბრალოდ რამეში შემიძლია. ელემენტარული რაღაცების პატიება ბევრს შეუძლია, მაგრამ როცა

საქმე აღამიანურ ტკივილს შეეხება, აქ იშვიათად თუ ვინმეს ძალუკს პატიება და მე არ ვიცი, შემძლია თუ არა ჩემთვის მოყენებული ტკივილის პატიება.

— როდესმე თუ გკითხავთ საქუთარი თავისთვის: "რაგომ ვწერო?"

— არა ერთხელ და ყოველთვის ერთი და იგივე მიპასუხია — იმიტომ კი არ ვწერ, რომ სიტყვებს ვეძებ, უბრალოდ, მეწერება და ვწერ.

— თქვენი ნაწერების პირველი მკითხველი ვინ არის?

— ბებიანჩემი, ლია ბებია. როდესაც პირველად დედას ვავეხდე, მან უნდობლად შემომხედა და გაიციინა. მეწყინდა და მას შემდეგ აღარაფერს ვუზიარებ. ბებიანჩემმა, ჩემმა დედინამედილა ნინომ და გეოგრაფიის მასწავლებელმა მ. სოსხაძემ, რომელმაც მთხოვა შენი მითხრობები წა-

რომ ჩემ მიერ გერმანულად დაწერილი ნამდვილად მეპეკუთნოდა და ეჭვის გასაფანგად შემომთავაზა დამეწერა თხზულება წყალზე. ჩემმა თხზულებამ ყოველგვარი ეჭვი გაუქრო. ამის შემდეგ იგივე მასწავლებელმა გვთხოვა გერმანული ეურნალი გადაგვეფურცლა და დაგვეწერა მითხრობა თემაზე, რომელიც მოგვეწონებოდა. ავიღე ეს ეურნალი, ერთხელ გადავფურცლე, მეორედ — ყველაფერი გულდასმით წაკითხე, მაგრამ ისეთი, სულს რომ შემოძრადა, არაფერი შემხედვარია. ბოლოს წაკითხე სტაგია ყრუმუნჯების შესახებ და გადავწყვიტე მათზე დაეწერო.

— თქვენ ბავშვობიდან წერთ, მაგრამ ნიშნავს თუ არა ეს იმას, რომ უკვე გააკეთეთ არჩევანი?

— არა მგონია, არა, შეიძლება მეწერალი არც გაეხდეს. ისე, მსახიო-

— ერთგულებას, მიცემული სიტყვის შესრულების უნარს: ერთი ასეთი უმნიშვნელო შემთხვევა მქონდა. ერთ ნაწინობს წიგნის ყდას შეეპირდი, მერე ეს ყდა ჩემს დედას დაშვალს მიეწონა, მაგრამ მე უარი ეუთხარს, პირობა ლიგონი სიტყვა ხომ არ არის-მეთქი.

— გარდა წერისა, კიდევ რა გიტაცებთ?

— მიყვარს ცეკვა, არ მომწონს მუსიკა, რომელიც დღეს ახალგაზრდებს შორის მოღაშია, ერთ მუსიკა მირჩევნია, რომელშიც სიღრმესა და მელიოდურობას ვგრძნობ.

— რითი ერთობით, რაიმეს თუ თამაშობთ-ხოლმე?

— მე და ჩემი მეგობარი თათული სულ სიუვეტურ თამაშებს ვიგონებთ ხოლმე. ჩვენი ბებიები მეგობრობდნენ და ბუნებრივია, ჩვენც, მათი შვილიშვილებიც დაემგობრდით. ერთმანეთთან სგუმრად რომ ვიყავით ხოლმე, ბებიები ყველა თემას ამოწურავდნენ, ჩაისაც დალევდნენ, ჩვენ კი სულ ვთამაშობდით და როცა ისინი გადაწყვეტდნენ, შინ წასვლის დროაო, მე და თათული ავჭყინდებოდი ხოლმე, ოო, ჩვენ ხომ ჯერ 23-ე თამაშზე ვართო... ჩვენ მიერ გამოგონილი თამაშების სია გექნდა. რას აღარ ეხებოდა ჩვენი თამაშები: მღაპრებს და თავგადასავლებს. ჩვენი ძაღლების დაცვის საშუალებებიც კი გვექნდა, ორივეს ვგაწუხებდა და ახლაც ვგაწუხებს ის, რომ მოგჯერ აღამიანები ღალაგით პასუხობენ ძაღლებს ერთგულებაზე.

ნინოს ხატვაც უყვარს, ნახატებში კი ყველაზე მეტად მორბობის დინამიკისა და სიმსუბუქის გამოცემის უნარი ხიბლავს.

რაც შეეხება მის პროზას, ნინოს მიაჩნია, რომ სრულყოფილები-საგან ძალიან შორსაა.

ვისაც მისი ნაწერები წაუკითხავს, უწინარეს ყოვლისა ავგორის უჩვეულო ხედვას, ნათელ მრახვებს, წრფელ გრძობებს ამჩნევს.

დანარჩენს კი დრო აჩვენებს.

ტატა ბიპანიშვილი.

მაკითხო, ყველა ჩემი ჩანაწერი იციან. ქართულად ვწერ, მაგრამ მოგჯერ გერმანულადაც ვაპობ სთქმელს. სკოლაში გვაქვს ჯგუფი, სადაც გერმანიიდან ჩამოსული უძღვარები ასწავლიან. სწავლის დამთავრების შემდეგ ამ ჯგუფის მოსწავლეებს ეძლევათ სერთიფიკატი, რომელიც უფლებას აძლევს მათ უძღვლესში შესვლისას უკბო ენის გამოცდა არ ჩააბარონ. ამ ჯგუფში რომ მივედი, თავიდან უნდობლად შემხედნენ, უძღვარებმა არ დაჯერა,

ბობაზე ვიცნებობ, მაგრამ ამ პროფესიაში მოგჯერ დიდ როლს თამაშობს შემთხვევა. საერთოდ კი, ჩემთვის მნიშვნელობა არა აქვს, ვინ გამოვალ, მთავარია, რაიმე კარგი გავაკეთო ცხოვრებაში. კარგი არა სახელისა და ძეგლისათვის, არამედ იმიტომ რომ არ შეიძლება არამაინი უბრალოდ იბადებოდეს, ცოცხლობდეს და ეკვებოდეს. მან აუცილებლად უნდა დატოვოს ნათელი კვადი.

— რას აფასებთ აღამიანებში?

ნიკო ნიკოლაძე

მთელი თავისი ცოდნა, ნიჭი და ენერჯია საქართველოს სასიძულად მოვიღმა, ჟურნალისგმა და საზოგადო მოღვაწემ ნიკო ნიკოლაძემ სამშობლოს კეთილდღეობისათვის შრუნვას, მისი ეკონომიკური მდგომარეობის გაუმჯობესების გზებსა და საშუალებების ძიებას შეაღია. მრავალი თავისი თანამედროვე თანამემამულესაგან განსხვავებით, იგი ნიადაგ იმის ცდაში იყო საზღვარგარეთის ქვეყნებიდან გაღმოსვლად ახალი მიღწევა-აღმოჩენები, რომლებიც საქართველოში გაღმონერგები, სასიკეთოდ წაადგებოდა მის წინსვლას. როგორც პროგრესულად მოაზროვნე, ფრიად განათლებული, მებრძოლი სულის ადამიანი, ნიკო ნიკოლაძე შორს იმზირებოდა, სამშობლოს ხვალისდელ ღღემე დაუქირებული, ცდილობდა ერთობლივ საწარმოთა შექმნის აუცილებლობაში დაერწმუნებინა თანამემამულენი, საქართველოს მდიდარი საბადოების, რესურსების ასათვისებლად მოემზადა საზღვარგარეთული ფირმები. სადაც უნდა ყოფილიყო,

ხოლო ყოფნით მას მრავალ ქვეყანაში მოუხდა ყოფნა, სწავლა და ცხოვრება, მოღვაწეობდა რუსეთში, საფრანგეთში, შვეიცარიაში, გერმანიაში, ინგლისში, იტალიაში — ყველგან სამშობლოსათვის სარგებლობის მოგანა იყო მისი უმთავრესი მიზანი.

"მას აქეთ, რაც მე ჩემს თავს ვეცნობ, მე ერთი წადილის მეტი არა მქონია, ერთი ღმერთის გარდა სხვისთვის თაყვანი არ მიცია... მე შენ მიყვარდი, შენ მწამდი... რომლის ბედი და უბედობა ჩემი საკუთარი ავი და კარგი მეგონა. მე დამივილია მთელი ევროპა და ბევრ ჩინებულ ქვეყანაში, ბევრ აღმატებულ საზოგადოებაში გამიგარებია თვეები და წლები, მაგრამ ყველგან და ყოველთვის სადაც კი ვყოფილიყარ, ერთი საგანი მქონია: შენთვის დამზადება, შენთვის სამსახური, შენი სარგებლობა.

არც საფრანგეთის ამადლეველები და აღმატებულ ცხოვრებას, არც პეკერბურგის განსაცდელით მიმდიველ საზოგადოებას, არც იტალიის მშვენიერებას, არც შვეიცარიის თავისუფლებას, არასოდეს არც ერთი წამის განმავლობაში არ მოუხილავს ჩემი გული და გრძნობა, არ შეუცდენიყარ და არ მიეგმიდიყარ ... იმის მაგიერ, რომ იქაურ ცხოვრებას მიეუბირე და სხვებსავით დამევიწყა ჩემი ერთი ნამცეცი ქვეყანა, ჩემი ყველასთვის უცნობი ხალხი, მე ნიადაგ შენზე ვუქირობდი, რომ სადმე, როგორმე სადაც კი ყოფილიყო შენთვის ცოგაოდენი სარგებლობა მომეგანა მაინც. სხვგან და ჩვენში, მწერალი და გაჩუქებული, ნიადაგ შენი ერთგული და მსახური ვიყავი".

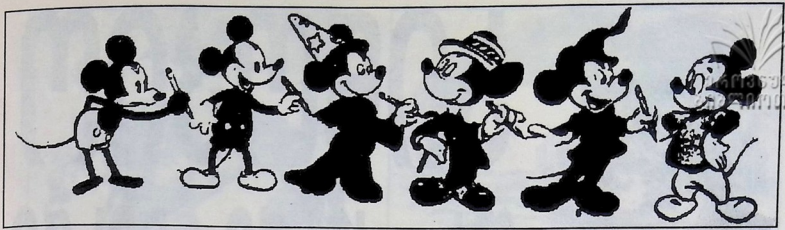
სიღყვის ჯანა

წანწალა — საცადღვეხო ხილი. ერთი ძელი (ხე — მოკვეთილი, გასხვპილი და დამორილი) წყალზე (დეღვეზე, ნაკადულზე) გადგებული. მდინარის ერთი ნაპირიდან მეორე ნაპირზე გასასვლელად. ეს ის ხილია, რომელზეც ერთხელ თხამ თხას გზა არ დაუთმო და ორივემ წყალში მოადინა ტყუპანი.

მასხმე — ძაფისმავარი გამოწარდი, რომლითაც ვაზი, ღობით, კიტრი, ნესვი, სწანათრო, კეახი ღობეზე, ხარზე, ხეზე ან ბალახის დეროზე ხეჭვევა.

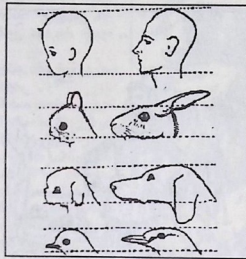

წრუწუნა მიკის ევოლუცია

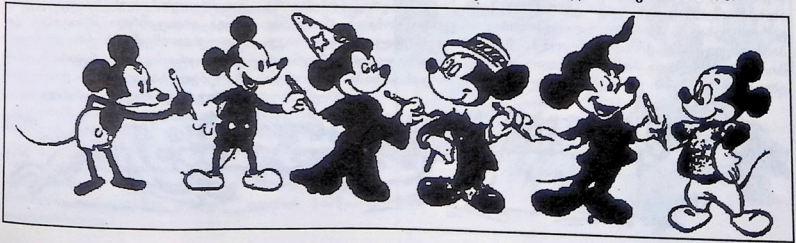
მსოფლიოს ყველა ბავშვის ნაცნობი და საყვარელი მიკი-მაუსი 70 წლის წინათ, 1928 წელს გამოჩნდა პირველად ეკრანზე. ამერიკელმა ბიოლოგმა სტივენ ჯეი პოულმა შეისწავლა უოლტ დისნეის მულტფილმების სახელგანთქმული პერსონაჟის იერის ევოლუცია და ასეთ დასკვნამდე მივიდა – დროთა განმავლობაში მიკი-მაუსი სულ უფრო მეტად ემსგავსებოდა ცხოველთა ნაშვილებსა და ადამიანის შვილებს. უწინარეს ყოვლისა, თავუნას თავის ქალა ეზრდებოდა. მხატვრები, გარდა იმისა რომ თანდათან ტანთან შედარებით სულ უფრო დიდ თავს უხატავდნენ მიკის, ყურებსაც უფრო და უფრო უკან წევდნენ. (რაც გამოზურცული შუბლის შთაბეჭდილებას ქმნის). სახეცვლილ მიკის უფრო

ბრტყელი ცხვირ-პირი, უფრო დიდრონი და მრგვალი თვალები და ფაფუკი თათები აქვს. ეტოლოგიის ერთ-ერთი კლასიკოსი, კონრად ლორენცი წერდა, რომ სწორედ ჩვილისათვის

დამახასიათებელი ეს ნიშნები იწვევს ჩვენში სინაზის ინსტიქტურ მოზღვავებას, პაწიას მოფერების, დაცვის, გამოკვების სურვილს. დახედეთ ნახატს ლორენცის წიგნიდან. მარცხნივ ჩვილებ-

ის სილუეტებია, მარჯვნივ – მოზრდილებისა, დაგვეთანხმებით, რომ ნახატების მარცხენა რიგი აშკარად უფრო სიმპათიურია. მიკი მაუსიც სწორედ ამ მიმართულებით განიცდიდა სახეცვლილებას. სერიის პირველ ფილმებში წრუწუნა მიკი არც თუ ისე დადებითი გმირი იყო, კიდევ უხეშობდა, კიდევ ხულიგნობდა, ზოგჯერ კი სისასტიკესაც იჩენდა. მაგრამ ფილმების მთავარი გმირის ასეთი საქციელით უკმაყოფილო მაყურებელთა წერილებმა აიძულა დისნეი თანდათან წმინდა დადებით გმირად ექცია მიკი-მაუსი. იგი კეთილმოსურნე, ზოგჯერ უმწუო და აშკარად სიმპათიურ მულტპერსონაჟად იქცა. მხატვარი არ იცნობდა ეტოლოგიის დასკვნებს, ის უბრალოდ ცდილობდა უფრო მიმზიდველი გაეხადა თავისი გმირი, და უნდა ითქვას, რომ კიდევაც მიაღწია თავის მიზანს.

პინოპიო და ძვანი ვისნი

"იყო და არა იყო რა..." - ასე იწყება თითქმის ყველა ზღაპარი, მაგრამ ჩვენ ვინცა, ზღაპარი კი არა, ნამდვილი ამბავი მოვითხროთ, თუ არა დაწვებით კი, მანც ზღაპარივით დაიწყებთ:

- იყო და არა იყო რა, ღვთის უკეთესი რა იქნებოდა, იყო ერთი კეთილი კაცი, სახელად კარლო ლორენცინი, რომელიც იტალიის ქალაქ ფლორენციაში ცხოვრობდა. რაღა რა ენახა თავის სციოცხლემ: ახალგაზრდობაში ორ ომში მიიღო მონაწილეობა, მოგვიანებით ხალხმა სენაგორად პირნია, შერე ერანდ-გაშეთების რედაქტორად მუშაობდა, წერდა წიგნებს, ერთხელაც შუაგულ იფლისის ცხელ ღღეს მეგობარმა მიაკითხა. მეგობარი საბავშვო გაზეთ "ბამბინოს" რედაქტორი გახლდათ. ათას რამეზე იმუხაიფეს, შერე კი სკუ-მარმა უთხრა მასპინძელს, ხომ წერ რაღაც-რაღაცებს, რა იქნება, ჩვენი გაზეთის მკითხველებისთვისაც შეი-ხზა რაიმე, თუნდაც ზღაპარიო. რე-დაქტორი წავიდა, კარლო ლორენ-ცინი კი საწერ მაგიდას მიუკადა და გათენებამდე ზღაპრის პირველი თავები მზად იყო. დილით ლორენ-ცინიმ ნაწერი რედაქტორს გაუგზავ-ნა, თან კი ასეთი ბარათი აძლდა: "გიგზავნი ამ სახელდახლოდ შეთ-მულ ამბავს..." როგორც მოგეცურეთ, ისე მოიქეცი..." რას იფიქრებდა მწერ-ალი, რომელმაც ნამდვილი გვიარს გამგლანებაც კი არ ისურვა და მღა-პარს ფსევდონიმი, კარლო კოლოდი მოაწერა (კოლოდი პაგარა იტალი-ური ქალაქის პემს გარეუბანია, სა-

დაც მწერლის ღედა დაიბადა. ამგე ქალაქში იწყება "პინოპიოს თავგა-დასავლის" მოქმედებაც), თუ ეს "სახე-ღდახლოდ შეიხსნული ამბავი" მთელ მსოფლიოში გაუთქვამდა სახელს. დიას, სწორედ იმ ღამეს დაიბადა გრძელცხვირა ბიჭუნა, ახცი და ცხო-

ბისმოყვარე პინოპიო, რომელსაც მხოლოდ მოგვიანებით, ზღაპრის რუსულ ვარიანტში შეეცვალა სახე-ლი და ბურაგინო დაერქვა.

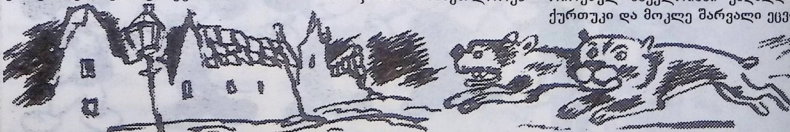
საბავშვო გაზეთმა დაიწყო "ბუ-რაგინოს თავგადასავლის" თავების ბეჭდვა. სიტყვა "ბურაგინო" პაგარა ასითი იყო აწყობილი, რადგანაც მამინ ის ჯერ კიდევ არ იყო საკუ-თარი სახელი. იტალიურად "ბურაგი-ნი" "ხის თოჯინას" ნიშნავს. ლორენ-

ცინის მოგვიერთი ბიოგრაფი ირწუ-ნება, ბურაგინოს სახით მწერალმა საკუთარი თავი აღწერა, ბავშვობაში თითოთარც ასეთი მოსულებანი და მზიარული ყოფილაო.

ახლა ენახოთ, როგორ გაჩნდა ცისფერთმიანი გოგონა მალვინა. ერთხელ, თურმე, როცა მწერალი ქალაქგარეთ ისვენებდა, თორმეტი წლის გოგონას გოგონა რაჯონიერის შეხვედრია. გოგონას ძალზე ქერა, ღამის თითრი თმა ჰქონია. მწერალს კი ჯოჯობას თამში იგალოური ცის ფერის ანარეკლი დაუნახავს და აღ-გაცებულს უთქვამს: ღმერთო ჩემო, შენ ხომ ცისფერი თმა გაქვს! მე ბუცი-ლეულად უნდა შეგიყვანო ჩემს ახალ ზღაპარშიო. ასე გამოუჩნდა პინო-პიოს მეგობარი გოგონა.

პაგარა იტალიელმა მკითხველმა მამინე შეეყვარა პინოპიო და მისი მეგობრები და მოუთმენლად ელოდა ზღაპრის გაგრძელებას "ბამბინოს" მორცე ნომერში. ლორენცინი იჯდა და სულ ახალ-ახალ თავგადასავლებს უგონებდა თავის გმირებს. ორი წლის განმავლობაში 36 თავი დაიბეჭდა, და, როცა თითქმის ზღაპრის ნახე-ვარი დაწერილი ჰქონდა, მწერალმა მამინდა შეურჩია თავის ხის კაცუნას მესაფერისი სახელი "პინოპიო", რაც "კედარის წიპაწიოს" ნიშნავს.

1883 წლის თებერვალში კი გამ-ოვიდა სრული წიგნი "პინოპიოს თავ-გადასავლები". ილუსტრაციები ეკუთუ-ნოდა ახალგაზრდა მხატვარს, გა-ნათლებით ინინერს ენრიკო მაცან-ტის. მაცანტისუელ ბურაგინოს გო-ფრირებულ საყვლიოანი ქალაღდის ქურთუკი და მოკლე მარვალი ეყვა,

თავზე კი პურის გულისგან დამზადებული წოწოლა ქადაგდება და ძალიან პაგადა იგაღიური თოჯინური თეატრის ცნობილ პერსონაჟებს - არღეკისს, პიეროს და სხვებს.

იგალიელები ხუმრობენ, "პინოკიოს თავგადასავლები გამოცემულია ყველა ქვეყანაში, სადაც კი ბავშვები უყვართ". მართლმაც არიან კარლო კოლოდის თანამემამულენი - პინოკიოს იცნობენ მთელი მსოფლიოს ბავშვები, და არა მარტო ბავშვები. იმ პაგარა ქალაქში კი, სადაც მწერალმა თავისი ბავშვობა გაატარა, დღას მისი მღაპრის გმირის ძეგლი წარწერით: "უკვლავ პინოკიოს ოთხიდან სამოცდაათი წლამდე ასაკის მადლიერი მკითხველებისათვის".

ახლა ისევ ენახით: "ოქროს ვასალები, ანუ ბურაგინოს თავგადასავალი" როგორაა გაჩნდა.

მუსგად იმ წელს, როცა იგალიაში "პინოკიოს თავგადასავალი" გამოიცა, დაიბადა რუსი მწერალი ალექსეი გოლსტოი, რომელსაც მოგვიანებით მშობლებმა კარლო კოლოდის წიგნი აჩუქეს. აი, როგორ ისხენებს თავად მწერალი თავის "ბურაგინოს" დაწერის ამბავს: "პაგარა რომ ვიყავი, - ძალიან დიდი ხნის წინათ, - ერთი წიგნი წაეკითხე. "პინოკიო, ანუ ხის თოჯინის თავგადასავლები" - ასე ერქვა იმ წიგნს. მე ხშირად ეუყუებოდი ბურაგინოს შესახებ ჩემს ამხანაგებს, გოგონებსა და ბიჭებს. მაგრამ რადგანაც წიგნი დამეკარგა, ყოველთვის სხვადასხვანაირად ვყუებოდი, ისეთ თავგადასავლებს ვიფიქრობდი, რომლებიც წიგნში არ ყოფილა... 1935 წელს გოლსტოი ავიდა გახდა, ექიმებმა რთულ ისტორიულ ნაწარმოებებზე მუშაობა აუკრძალეს, ხოლო, რადგანაც უქმად ყოფნა არ შეეძლო, მან თავისი ძველი მეგობარი ბურაგინო გაიხსენა და მისი თავგადასავლების შეთხზვას მოჰკიდა ხელი. ეს 1936 წელს მოხდა. ნიშანდობლივია, რომ რუსი მწერლის "ბურაგინოს თავგადასავლები" ჯერ ნაწილ-ნაწილ დაიბეჭდა საბავშვო გაზეთ "პიონერსკია პრავდაში" და ამის შემდეგდა გამოიცა ცალკე წიგნად, რომელსაც "ოქროს ვასალები, ანუ ბურაგინოს თავგადასავლები" ერქვა. გოლსტოის მიერ შემოქმედებითად გადაბეჭდვებული იგალიელი მწერლის მღაპარში ახალი გმირები გაჩნდნენ - ყარაბას ბარაბასი, პიერო, გორგლა, ღურეზარი, არგემონი და სხვები, რომლებსაც დღეს ყველა თქვენთაგანი კარგად იცნობს.

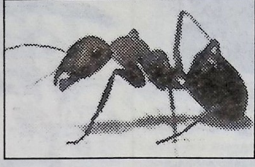
პაგარა იგალიურ ქალაქ პეშში დღეს შექმნილია კოლოდის ფონიკა, ფონდთან კი არსებობს ბიბლიოთეკა, რომლის თაროებზეც აწყვიდა მსოფლიოს სხვადასხვა ენებზე გამოცემული "პინოკიოს თავგადასავლები". აქ "პინოკიოს" პირველი გამოცემებიც არის დაცული. ყველაზე საბავშვო ადგილი კი გაზეთ "ბამბინოს" უკავია, რომლის ფურცლებზეც დაიწყო "კლდარის წიპწიპოს თავგადასავალი".

ყვლაზა უკეთესი საბზაო ინჟინერი

ღვევანდამღ არაიენ იეს და ალაბთ, არე არასდროს ევოდღებო ვინმეს, სად ააგო ადამიანმა სულ პირველი გზა. ის კი ცხადია, რომ პირველი საგზაო ინჟინერი გინიერი ყოფილა. ამ მხრივ კაცობრიობის მასწავლებლები უთუოდ უწინარეს ყოვლისა ახალ მსხვილი ჩლიქისანი ცხოველები იქნებოდნენ: ირმები, ლოსები, გახები, თხები, ცხვრები, ლელქაში, დაბურულ ტყეებსა და მთის ფერობებზე რომ გაჰყავთ ბილიკები, რომლებსაც გაუმღებთ, თაობიდან თაობამდე იყენენ საგრანსპორტო მაგისტრალებად. ამ ბილიკებით დავიან მსხვილი მგაებლები: ვეფხვები, დათვი, მგლები.

ბი, წლთი-წლობით აფართოებენ საკუთარ ბუდეს, ემბლებიან მასში ხის ქერქის, გოგების ნაჭრებს, ხმელ წიწვეებს, მიწის ნამცეცხებს.

მათ ბუდეს რომ წააღებენ, თავიან მოგვხევენათ, რომ იქ სრული უწესრიგობაა. ჭიანჭველები მოსუვენრად მიდი-მოდიან, უთავბოლოდ დაფუსფუსებენ. სინამდვილეში კი, ისინი შეაყრად განსამღვრული გზებითა და ბილიკებით მიდიან. ხანგრძლივად დაკვირვების საფუძველზე, მეცნიერებმა დაადგინეს, რომ სულ ადვილად შეიძლება ჭიანჭველების გზების სქემის დახაზვა, და რომ 10-15 წელიწადი და მეტეც, ეს სქემა არ შეიცვლება. ესე იგი, გამორის, რომ ჭიანჭველებს ასოეთ თავისი გზები; დიანაც, ახსოეთ! თანაც ძალიან კარგა! მაგრამ მეცნიერებმა ისიც დაადგინეს, რომ სხეულებზე უკეთ გზები მათგან ყველაზე ხანდაზმულებს ახსოეთ. როგორც წესი, ეს ჭიანჭველები ბუდის ყველაზე გეზო ნაწილში იმყოფებიან და იქიდან ყურადღებით აკვირდებიან ყველაფერს, რაც ირველიც ხდება. თუ ყვებით, ბუდის გუბნათისკენ დაიხრებით და ხელთ მკვეთრ მოძირობას გააკეთებთ, ბუდეში ალაიქოთი აგყვება. მაგრამ შემჩნეთ მხოლოდ მეთვალყურე ჭიანჭველებმა შეგამჩნიეს და სწორედ მათ აგებეს განგაში. მოგმა მეცნიერმა ამ ჭიანჭველებს ინფორმაციას მცველები შეარქვა, ამასთან ისიც აშკარა შეიქმნა, რომ სწორედ ინფორმატორები გადასაცემენ ახალგაზრდებს ინფორმაციას და საზოგადოდ, გამაფრულებე აკეთებენ ამას. იგივე ინფორმატორები უღვებიან სათავეში მუშა ჭიანჭველათა რაშმებს

და ათვალთიერებინებენ შემოგზენს, უჩვენებენ, სად გადიოდა გზები.

ერთხელ, მეცნიერებმა შუა მახსულში ყველა ბუდის მუშა ჭიანჭველა დაიჭირეს - ერთ-ერთი გზა ბუდის სიბოლოვს დატარებულა, მაშინ მეთვალყურე ჭიანჭველები მუშათა ახალ ჯგუფებს გაუძღვნენ და გზები ისევ გამოიცილდა. ცდა ოთხ ბუდეში გამოივრეს და ოთხ-ივეგან ერთნაირი შედეგი მიიღეს. ახლა ადგენენ და ყველა მეთვალყურე დაიჭირეს - გზები დატარებულა. სიტუაციე რამდენიმე დღით ჩაკვდა. არც სანადიროდ მიემურებოლა ვინმე, არც გოგებსა და ურჩ მუსულუბობს მიათრევა ვინმე შინ. მერე და მერე ჭიანჭველები ნელ-ნელა გამოჩნდნენ, მაგრამ იმ ძველად, მოხერხებულ, წვობით ნაიყვ მარშორტების ადგენა ვერც ერთმა მათგანმა ვერ მოახერხა.

მომზდილი ჭიანჭველების ოჯახი რამდენიმე განსაკუთრებულ თანამეცნიერობად იყოფა. მეცნიერები მათ კოლონიებს უწოდებენ. თითო ბუდეში შეიძლება ორი, ხუთი, ყველაზე დიდში კი თორმეტამდე ასეთი კოლონია იყოს. თითოეულ კოლონიას მათი დიდი სახლის მისეულ სექტორში საკუთარი სათავსოები, სანადირო სანახები და საკვების გზა გააჩნია. ეს გზა, მას შემდეგ, რაც ჭიანჭველების ბუდეს დასცილდება, უფრო წვირად-წვირად გზა ბილიკებად იყოფა, მაგრამ, არც ერთი მათგანი არ კვიოს მეზობელი კოლონიის ან ბუდის საკვების გზებს.

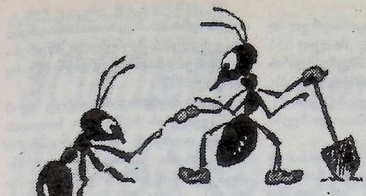
ჭიანჭველების გზები იმდენად კარგად არის დატვირთული, რომ მათზე მოძირობა და "გვირთების" გადაღება ძალზე მოსახერხებელია. ამით ისინი ადამიანების მიერ გაყვანილ შარაგმებსა და ავტოსტრადებს ჰგავს. ჭიანჭველების გზების მშენებლობის თავისებური გეგმობილია გააჩნიათ. ადამიანები ცდილობენ, ავტოსტრადა არგვლივ არსებულ გრუნებზე მაღალი იყოს, რათა წვიმამ არ დაგბოროს იგი, და ამისთვის ასობით კუბომეტრ ქვიშასა და ქვას იშვებენ, ჭიანჭველები პირიქით, თხრიან თავის

უწინ ადამიანებზე იყენებდნენ ცხოველების მიერ გატყეპილ ბილიკებს, მოგმა კი ისინი დღესაც შევიდას მათ. მიმე უწინის ცხოველების ფეხქვეშ ბილიკები უფრო ადვილად და სწრაფად იწვება, თუკი, პატიარ-პატიარ ცხოველებზე ადვილად აუღიან გზების მშენებლობას. თუნდაც ჩრდილოეთის ტუნდრები ავილოთ. ვერგმურნიდან რომ ვაღმოვიხელოთ, ვიწრო, სათამაშოს მსგავსი ბილიკებით დასერული ტუნდრის მწვანე საფარი ჩრდილისაგან შუჭმულ თითი, კის შალს გაქვს...

ეს აქაური ციციქა მდრღნელების, ლემინგების მიერ გაყვანილი გზებია.

თუკია, თუ გვინდა სიმართლე ვიცილოთ, არც ირმებს, არც გახებს და მთითვე არც, არც ლემინგებს ნამდვილი გზათა მშენებლები არ ვიქნებიან. გაზათა ჭუჭმარისი მშენებლები ჭიანჭველები და თერმობები არიან. მსხვილგზა ცხოველებისგან განსხვავებით, რომელთა ფეხქვეშ თავისთავად იტყეპება გზა-ბილიკები, ისინი ნამდვილად აშენებენ გზებს, ამ სიგყვის სრული მნიშვნელობით.

ჭიანჭველასავით შრომისმოყვარეობა, - იგყვიან სახლში ბეჯითსა და დაუღალად ადამიანზე. ჭიანჭველების ბუდე მრავალწლიანია ნაკვობობა. ციციქა ფუსუსა მწერე

გმებს.

ყველაზე ადვილი გზის გაყვანა გვეშია, სადაც, როგორც წესი, იშვიათად გვხვდება დაბალი და ხშირი ბალახი. ამიერიდან გყის გმები არც ძალიან ღრმა და საკმაოდ განიერი ხოლმე - დაახლოებით ოცსანცემტერს. გყის გმების ეს თავისებურებები ჭიანჭველებს გორკვეულ უპირატესობებს აძლევს. ვთქვათ, განიერ გზაზე ხიდან ჩამოვარდნილი ფოთლი არ შეაფერხებს, ის ევრე გზის გამოთქვანის დიდა ხნით მჭობრდნან. ველზე გამავალი გზები პირიქით, ვერცა ხოლმე (არა უშეგეს 6 სანცემტერსა). საშავიეროდ, ჭიანჭველები ასეთ გმებს უფრო ღრმად თხრიან, ვერცხს დაახლოებით ორ სანცემტერს აღეიან. ყველაზე მწელი ასეთი გმის გაყვანისას ბალახის მოცილებება.

წვიმაში ჭიანჭველების გმები აგბობრება, თუმცა, ქვესფხა მშრომლებს ეს მიისცემაძინე არ აშოთებს - ისინი წინასწარ გრმბობენ აღდრის მოახლოებას და ასეთ ამინდში ბინიდან არ გამოდიან.

ჭიანჭველებს სახელდახელოდ, ერთი-ორი წლით კი არ გაჰყავთ გმები, ისინი ამ გმებით ათუელი წლობით სარგებლობენ.

გმების გაყვანის კიდევ უფრო უკეთესი ოსტატები არიან გერმიტები. ამ მწერებს უმინიით სინათლისა და მშრალი ჰაერისა და ამიტომაც ჩვეულებრივი გმები კი არ გაჰყავთ, არამედ მიწისქვეშა ბილიკებს თხრიან. ხელო როცა გზამ მაღალი ხის კენჭოროსკენ ან შენობის ქვის

საიმრკველზე უნდა გაიაროს, მწერები ნილაგის თიხის მარცვლებისგან დახურულ გალერეებს აგებენ. ამგვარ გალერეებში ყოველთვის სისუსთავეა და საკმაოდ მაღალი ნესტიანობაა.

აკი ვთქვათ, გერმიტებს მშრალი ჰაერი არ უყვართ და ამიტომ სასურველი სინოგთის შესანარჩუნებლად ისინი გამუდმებით "რწყავენ" საკუთარ გალახურულ გმებს მათ მივერე გამოყოფილი სითხით.

საერთოდ, გერმიტთა ოჯახებისთვის წყალს ძალზე დიდი მნიშვნელობა აქვს, გერმიტებს წყალი არასდროს არ უნდა მოაკლდეთ. ამისათვის ექვსფხა მშენებლები უახლოესი არსიკენ ან წყლის ნებისმიერი გუბურსკენ მიმავალ მიწისქვეშა დერუნებს ან ისეთ მახტებს თხრიან, რომლებიც გრუნგის წყლებს დონეს აღწევს. განსაკუთრებით უჭირთ წყლის მოკლება ცხელ სეკუებსა და უღებნირობაში მობინადრე თერმიტებს. ასეთ ადგილებში ამ შეუპოვარ მწერებს მართლაცა გიგანური შრომის ფასად, ლამის 15 მეტრის ხდრმებზე გაჰყავთ ვერცკალური მახტები და იქიდან ხუთსართულიანი სახლის სიმაღლეზე ემიღებინა წყალს.

გაოცებას იწვევს თითი მიწისქვეშა ბუდეებიც. მაგალითად, დიდი კასპიისპირელი გერმიტი დაახლოებით ერთი მეტრის სიმაღლისა და ხუთ მეტრამდე დიამეტრის საცხოერისს იმეჩებს.

გამაფხულსა და შემოდგომამდე იქაური გერმიტები მშით ყველაზე უკეთ გამობარ საშხრეთ-დასავლეთი ფასლთან განლაგებულ მედაპირის საკნებში ცხოვრობენ. წლის ყველაზე ცხელ დროს კი ჩრდილოდასავლეთი ფასლის მედაპირის საკნებში ბარგდებიან, აქ უფრო გრილა. ბუდის ცენტრალური ნაწილის საკნები საკუთარი წარმოების წივის საწყობად არის გამოყენებული. ეს საწყობები იმავე დროს ღუმელის-მაგიერობასაც წევს, სადაც წივა ნელ-ნელა იჰანგება და ღუმეა. თუმცა კი ცოცა სითბოს გამოჰყოფს, მაგრამ ცივი დამბით და მათირობით ასეთ ღუმელებსაც კი უღიდესი სარგებლობა მოაქვს.

გერმიტები ძალაუნებურად იქცენ ან მუყავით და გონიერ მშენებლებად. ისინი ხომ თითქმის არასდროს გოყებენ საკუთარ საცხოერისს. გერმიტთა უმრავლესობა

ბალახით, მცენარეთა ხმელი დროებითა და გოგებით იკვებება, მაგრამ თქვენ წარმოიდგინეთ, ისინი შინიდან გაუსვლელად ახერხებენ ამგვარი საკვების მოპოვებას. გერმიტთა ერთ-ერთი სახეობა ტურქესტანული გერმიტი მიწაში ისეთ ბუდეს იშენებს, რომელსაც მედაპირზე ამოსასვლელი არ გააჩნია. საკვების მოგროვების ადგილამდე მწერებს მიწისქვეშა დერუნები გაჰყავთ, რომლებიც ბუდიდან კარგა მომობრებით ათოდის მედაპირზე. ამგვარი დერუნები სიგრძით მოგაკრ 70 მეტრს აღწევს. მედაპირზე გერმიტები თხელგლებმა ბრკველ გალერეებს აგებენ მანამ, ვიდრე შესაფერის დეროს არ გადააწყვლებინ. ამის შემდეგ გალერეა ბალახის დეროს მევიდან გადაუვლის. გალერეაში მოქეულ ბალახის დეროს მწერები პატარ-პატარა ნაწილებს აღრდნიან და ბუდეში გადააქვთ.

მიწისქვეშა დერუნების აგება ჭიანჭველებსაც უყვართ. მაგალითად, ბრაზილიურ ჭიანჭველად აგას ნახელთა კატაკომბები ათობით მეტრის სიგრძის მიწისქვეშა გვირაბებით არის შეერთებული. ბალის ყვითელი ჭიანჭველა მიწაში ცხოვრობს და მედაპირზე ძალზე იშვიათად ამოდის. მისი უმარამზარი კოლონიები ერთმანეთთან მიწისქვეშა დერუნების დაკავშირებული ასობით ბუდისგან შედგება. მერქნიჭამია ჭიანჭველების საბუდარი ფურცლი ძირკვიდან გამოწული მიწისქვეშა გვირაბების სიგრძე 10-15 მეტრს აღწევს, ამ გვირაბებით მიემოვრებიან კოლონიის ფურცლები და საკვების მოსაპოვებლად. ასეთი გვირაბები ყოველგვარი საფრთხისგან იცავს საკვეთმომოკვეულ ჭიანჭველებს.

მიწისქვეშა გვირაბების გაყვანა მომთაბარე ჭიანჭველებსაც უყვართ. მოხეობილე ჭიანჭველებს საკუთარი სახლის აგებაზე ფიქრით თავს არ იწუხებენ. ისინი მთელი სიცოცხლე მომთაბარეობენ, ერთი ადგილიდან მეორეზე გადადიან, ხან გყვი არიან, ხან საგანებში. დიღხანი კი არსად ჩერდებიან. ციყქნა შესანგრეები არასდროს ჩნდებიან მიწის მედაპირზე, მთელ დროს სახელდახელოდ აგებულ გვირაბებში აგარებენ - აქვე მრდებიან შთამომავლობის, აქვე ნადირობენ და იბრძვიან.

ყველაზე დიდ სიძნელეს ჭიანჭველებისთვის წყალი წარმოადგენს. ცურვა ჭიანჭველების ძალზე ცოცა სახეობის წარმომადგენლებმა იყინა. მაგრამ, თუ ვინცობაა შემოხვევით ნაკალუმზე ნაპირიდან ნა-

პირველ გადებული გოგის ხსობთ ხიდი წარმოიქმნება, მწერი აუცილებლად ისარგებლებს მისით. რა მოხდება, ჭიანჭველების ჩვეულ გზაზე მდებარე ამგვარი ხიდი რომ ჩაეშალოს? სამშენებლო არაფერი. ჭიანჭველები უმალ შეუდგებიან მიწისქვეშა გვირაბის გახორხას. 10-15 სანტიმეტრის სიგანის ნაკალები არაფრითა დაბრკოლებას არ წარმოადგენს მათთვის. გონიერი ექსპერტა ინჟინრები ნაპირიდან მოშორებით იწყებენ გვირაბის თხრას და გამოსასვლელსაც ნაკალებს მთორე ნაპირზეც წყლიდან იმავე მანძილზე თხრანა. საოცარია — ჭიანჭველები არასდროს არ ცდებიან და არასდროს არ მოქიქვენ გვირაბის ხვრელს ნაკალების ფსკერზე წყალქვეშ. ეგყობა, მშენებლების მიერ ამოღებული გრუნტის გენიანობა კარნახობს ინჟინერ ჭიანჭველებს, რა მიმართულებით უნდა გააგრძელონ თხრა.

საერთოდ, გმებს ძალზე დიდი მნიშვნელობა აქვს ჭიანჭველების ცხოვრებაში, რომლებიც მთელ სოციალურ გზაში ატარებენ. ალბათ, სწორედ მათ შორის არიან საუკეთესო საგზაო ინჟინრები. მომთაბარე აფრიკელი ჭიანჭველების ორ სახეობას საპაეოო ხიდების აგებაც ძალეუ. მათი უფრანგო-მწვერავები, მაღალი ხეების წერილი გოგების ბოლოებს რომ შიადწვევენ, საკუთარი სხეულებით ერთგვარ გადასასვლელს, ბორანს აგებენ. ერთერთი ჭიანჭველა ყბებითა და თათებით გოგს ებადუჭება, მეორე პირველს ეჭიდება, მესამე მეორეს და ასე, ვიდრე მწერების ჯაჭვი მიწას არ შეეხება, მთელი დანარჩენი კოლონია ამ ცოცხალი ხიდით სარგებლობს და ასე ამოკლებს ხის ქერქში სეგიალის გზასაც და დროსაც. ხშირად ქარი ამ ცოცხალ ჯაჭვს წყვეტს და შემობლ ხეზე მისივრის, მაშინ ჩნდება გადასასვლელი, რომელიც საშუალებას აძლევს ჭიანჭველებს მიწაზე დაუშვებლად იმ-

ობრონ. მწერები გონიერულად სარგებლობენ ქარის ძალით და ხშირად საკმაოდ განიერ მინარეებზე აგებენ გადასასვლელს, ცხადია, ეს იმ შემთხვევაში ხერხდება, თუ ნაპირებზე განმალდი ხეები იმრდება.

ჭიანჭველების გმების დანახვების მიერ გყმილ შეიძლება. ჩამოყვებით ჩრდილში და ამ ცოცხალი მშრომელების საქმიანობას დააკვირდით. თვალა აღევჩინო, რა სახისა და რა როდენობის გვითუბი გაღამილება ჭიანჭველათა მაგისტრალზე. სხვათა შორის, ამ დროს იმის გარკვევაც შეგიძლიათ, გააჩნიათ თუ არა ამ მწერებს საგზაო მოძრაობის წესები და იყავენ თუ არა ისინი მათ. შეგიძლიათ მარტივი ექსპერიმენტაც ჩაატაროთ: გადავლობით გზა ერთი ბუჯა ბალახით, ქვიშის გროვით, მომრდილი ქვით, ან სულაც გმის გარდღვარდმო პატარა არხი გათხარეთ. თითოეულ შემთხვევაში ჭიანჭველები სხედასხეაგვარად მოქიქვიან და კიდევ ერთხელ გაგაოცებენ.

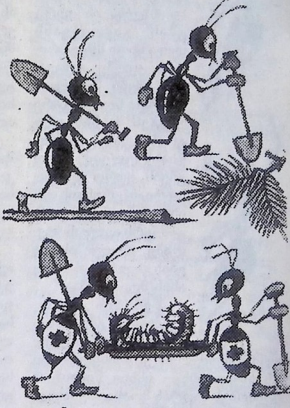
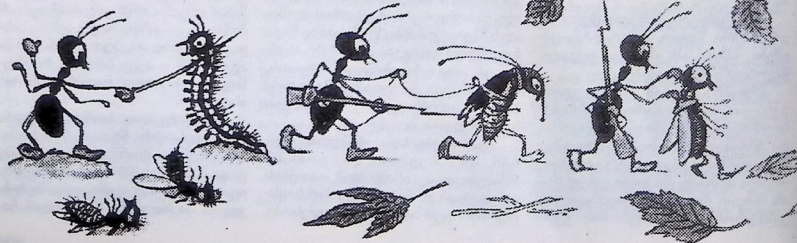
ახლა კი სცადეთ და დიდი მუხლუხო ამ ასეთივე ხოჭო იმოეით და ჭიანჭველებს დაუღეთ გზაზე. ეს მათი არაგვეგოური საგზაო სამუშაოების ერთგვარი კომპენსაციაც იქნება და იმის საშუალებაც მოგეცემათ, რომ ნახოთ, როგორ აუღიან ჭიანჭველები არაგაბარც გული გვითუბის გადაშიდვას.

თუ არ დაიბარებთ და მთელ დღეს ჭიანჭველების გმის პირას გაატარებთ, ძალზე ბევრ საინტერესოს ნახავთ. ოღონდ, ნუ დაივიწყებთ, რომ ჩვენმა ექსპერიმენტმა არ უნდა ავნის ამ მწერების ოჯახს. ამიგომ, დაკვირვებას რომ მომრჩებით, გზა აუცილებლად დაუბრუნეთ მის პირვანდელ მდგომარეობას.

გახსოვდეთ: ჭიანჭველები გყეების საუკეთესო დამცელები არიან და იქ, სადაც ეს კეთილ-

ინდისიერი და მუყაითი სახეგროები არ გვხვდება, მავნებელი მწერები სერიოზულ შიანს აყენებენ მწვერე ნარგავებს.

მეცნიერებმა დაადგინეს რომ ჭიანჭველების საშუალო სიდიდის ოჯახი ოთხჯერ მეტ მავნე მწერს ანადგურებს, ვიდრე გყმილ დასახლებული წიქანას ოჯახი. სხვათა შორის, ასეთი მონაცემებიც არსებობს: 1. მუხა ჭიანჭველების ბუდიდან 28 მეტრის მანძილზე დვას, მისკენ მიმავალი ჭიანჭველების ბილიკები არ არსებობს, მუხის ფოთლები 100 პროცენტით არის განადგურებული. 2. მუხა ჭიანჭველების ბუდიდან 17 მეტრის მოშორებით იმრდება და ჭიანჭველების ბილიკს უერთდება. ფოთლები უვნებელია, ნორმალური მუხის ქერქიც. მაგრამ, ჭიანჭველები მარტო მავნე მწერებს კი არ სპობენ, ისინი ნიადაგსაც აუჯოხობსებენ და გყის აქტორ განხლებასაც უწყობენ ხელს. ხეები ჭიანჭველების ბუდის ირგვლივ უკით იმრდება.

კომეროს პრაისის თავგადასაკლები

(რამდენიმე თავი ვრცელი მოთხრობიდან)

*მაკლოსის მუღი

... ქალაქის მმართველობის არჩევნებამდე თვეზე მეტი რჩებოდა და დემოკრატიული და რესპუბლიკური პარტიების მომხრეებს ჯერ არ დაეწყოთ კამათი იმის თაობაზე, თუ როგორ აჯობებდა ქალაქის და მასთან ერთად მიუღი ქვეყნის მართვა. ყველგან სიწყნარე და სიმშვიდე სუფევდა: ქალთა კლუბის წევრები ორგანიზებულად არ ებრძოდნენ მწვეველ მამაკაცებს, მია ოდისევეს თავისი კავსათვის ახალი ავტომატური მოწყობილობა არ უყიდა... ერთი სიტყვით, ახალი არაფერი ხდებოდა და ხალხსაც არაფერი ქონდა სალაპარაკო, საფიქრალი, საჭორაო.

მია ოდისევეს, შერიფი და ყველა დანარჩენი ვისაც კი საპარიკმახეროში უყვარდა თავის მოურა, დიდი ხანი იყო თავს იმტრევენდნენ, კიდევ რაზე ვილაპარაკოთ და არჩევნებამდე დრო როგორ მოეკლათო.

თუმცა, ზოგჯერ, უფრო კი დიდილიობით, მათი საუბარი განსაკუთრებით ცხოველდებოდა ხოლმე. ასე მოხდა იმ დღესაც, რომელზეც უნდა გესაუბროთ, როცა სახეგაბრწყინებული შერიფი საპარიკმახეროში შევიდა და გამოაცხადა:

- დღეს საღის შაცვლები, მინდოდა მეთქვა, შალის საცვლები ჩავიცვი-მეთქი. დიდიდან ციოდა.

- რას ამბობ? - გაიკვირვა მია ოდისევესმა, - ნუთუ? - უნდა

აგნესას ეუთხრა, მეც ამომიღოს შალის საცვლები.

- რაც შეეხება მე, - თქვა პარიკმახერმა, - მე არასგზით არ ჩავიცვამ თბილ საცვლებს! ჩავიცვამ თუ არა, მაშინვე ტანის ქვივილი მიტყდება...

ამის თქმა იყო და ატყდა კამათი, მთელი ერთი საათი და მეტიც იკამათეს. მერე ლაპარაკი, ბუნებრივია, შალის წინდები, ყვლიან ფეხსაცმელსა და კალონებზე გადახტა - იქიდან კი ერთი მტკაველიდა იყო გზებზე, ბოსლებში, საქათმეებში დაზაროვილ ტალახამდე ... მერე ხალხობივი სინუეჩ ჩამოვარდა. ქალაქის საათი მხოლოდ თერთმეტის ნახევარს აჩვენებდა,

ლაპარაკი კი უკვე ამოწურული იყო. სალაპარაკო სულ აღარაფერი ქონდათ. სხვა აღარაფერი დარჩენოდათ, უნდა მსხდართყვენი და საპარიკმახეროს ვიტრინიდან ეყურებინათ, რა ხდებოდა ქუჩაში,

- აგერ, ეკიმმა პელიმ ჩიარა, - ჩილაპარაკა პარიკმახერმა. - ალბათ, ვიდაც ავად გახდა...

- შეიძლება, მოსამართლის ცოლს გული შეუფონდა. - უხალისოდ გამოთქვა ვარაუდი შერიფმა.

- ქოლებების ოჯახში ბავშვს ვლიან, - თქვა მია ოდისევესმა. - აგნესას ვკითხავ. იმან ყველაფერი იცის.

- დღისი დუნერი მოდის, - თქვა შერიფმა. - სამი წელია არ უშუშავია, ნეტავ როგორ გააქვს თავი?..

საპარიკმახეროს რამდენიმე ბიჭმა ჩაუარა. ამას დასკვნა მოჰყვა, ეტყობა, სკოლაში დიდი დასვენებააო.

ის იყო დასაკენეს და, საპარიკმახეროში პომეროსი შემოვიდა, ყველას მიესალმა და თქვა:

- მია ოდისევეს, აგნესა დეიდამ გამომგზავნა, ასე შემოგიტოვალათ, ახლავე მოდი და მორიგე საუზმის მომზადებაში მომეხმარე. თორემ, ავადგები და მე თვითონ მოვალ მანდო.

მია ოდისევესმა ამოიხარა, მზარეულის თეთრი ქუდი გაისწორა და სავარძლიდან წამოიწია. სწორედ ამ დროს შერიფმა ხელი ყურზე მიიდო და თქვა:

- გესმით? ... ნეტავ რა არის?

მია ოდისევესმა სუნთქვა შეიკრა და ყური მიუგდო. ხმაური (ის ტაკცანს უფრო ჰგავდა) გაძლიერდა, გამაბრუებელი გახდა და აი, ქუჩის კუთხიდან უცნაურმა ავტომანქანამ გამოუხვია და უღრიალით გაემართა ქალაქის მოედნისაკენ. საპარიკმახეროში მყოფნი პირდაღებულიები ადვენებდნენ მანქანას თვალს, მანქანამ კი ერთხელ შემოუარა მოედნს, მეორედ და მესამე წრეც რომ დაარტყა, ერთიანად აცახცხდა და ბო-

გაგრძელება. დასაწყისი იხ. "ნაკადული" № 2-3.

ლოს ზედ ძია ოდისევსის კაფეს კარის წინ განერდა.

ავტომანქანა ისე ძველი იყო, რომ მუხუშში, "მსოფლიოს პირველი ავტომობილების" განყოფილებაში გამოსაფხვანდ ვარგოდა. ძარის ნაცვლად მანქანაზე რაღაც უცნაური დანადგარი იდგა, ზედ ჭუჭყიანი ბრეზენტი ჰქონდა გადაფარებული, მაგრამ ყველაზე გასაოცარი შესახელი მაინც მძღოლი იყო.

— აუჰ, ბიჭო, რამსივრძე ვერები აქვს! — შესმახა ჰომეროსმა.

— თმა, თმა ნახეთ! — თქვა პარიკმახერმა, — მაგის გაკრეჭა ნაღდად ორ დოლარზე ნაკლები არ დაჯდება!

— ვინმე თუ ხედავს როგორი პირი-სახე აქვს? — იკითხა შერიფმა.

— ვერაინაც ვერა ხედავს, — უპასუხა ძია ოდისევსმა. უცნობმა საჭეში ჩაყოლილი წვერი გადმოწია, კაბინიდან გადმოვიდა და ძია ოდისევსის კაფეში შევიდა.

ამის დანახვაზე კაფეს პატრონი მისთვის უჩვეულოდ სხარტად წამოვარდა და გასასვლელისაკენ გაემუშრა, აბა, კარგად, მოგვიანებით გნახავთ, — უთხრა შერიფს და პარიკმახერს და კარი გააღო.

— მოიცა, მეც მოვიდეთ, — დაადევნა შერიფმა. — რაღაც მომშივდა.

ცხადია, ჰომეროსიც გაჰყვა, პარიკმახერმა კი მიამახა: — ჩქარა დაბრუნდით და მიამბეთ რა ამბავია, დარწმუნებული ვარ, ეს უბრალოდ რეკლამაა.

— იცოდვ, თუ ამ კლიენტს მოგიყვან, — თავის მოუბრუნებლად უპასუხა შერიფმა. — მაღარინი შენზეა!..

უცნობი მორიდებით ჩამოჯდა მაღალ სკამზე დახლის ბოლოში, ეტყობოდა თავს უხერხულად გრძნობდა. დეიდა აგნესამ, რომელიც დაფუარდა ეჭვით უყურებდა მას, ცისფერი თფრით მორიგე საუბრე მიართვა, იმისათვის, რათა მთლად უზრდველები არ გამოჩენილიყვნენ; ძია აქლევსმა დ ჰომერ-

ოსმა თვალი მთარიდეს უცნობს, დახლს იკით შევიდნენ და ყასიდად დაიწყეს რაღაცის კეთება. შერიფი კი დახლის მიერ ბოლოში იჯდა და ისიც ყასითად კითხულობდა მენიუსს, რომელიც დიდი ხანია ზეპირად იცოდა. ყველანი იშვიათად თუ გააპარებდნენ თვალს უცნობი სტუმრისაკენ, მაგრამ ბოლოს და ბოლოს ცნობისმოყვარეობამ სძლია, ძია ოდისევსმა თავაზიანობის ყველა წესი დაივიწყა.

ვა, უცნობს მიუახლოვდა და გულგრილი ხმით ჰკითხა:

— როგორ მოგწონთ ჩვენი საუბრე? იქნებ კიდევ მიირთვათ რამე?

ამ უბრალო სიტყვებმა კიდევ უფრო დააბნინეს მორცხვი უცნობი, თმა-წვერის ძირებამდე გავითლდა.

— მაღლობთ, სერ, ყველაფერი წესრიგშია. ძალიან გემრიელი საუბრეა.

ნათქვამის დასადასტურებლად უცნობმა თავი დაიწინა და მისი წვერი ფაფიან თუფში აღმოჩნდა, ამან კიდევ უფრო მეტად დააბნინა უცნობი.

ძია ოდისევსმა დააცადა, აღარაფერი უთქვამს, იფიქრა, უცნობი ლაპარაკს გააგრძელებს, მაგრამ ასე არ მოხდა. მაშინ ძია ოდისევსმა ისევ თვითონ წამოიწყო:

— დღეს მშვენიერი ამინდია.

— დიახ, მშვენიერია, — დაუდასტურა უცნობმა და ჩანგალი დაუვარდა.

ამის შემდეგ იგი საბოლოოდ დაიბნა, სირცხვილისაგან შზად იყო მიწაში ჩავარდნილიყო.

ძია ოდისევსმა სუფთა ჩანგალი მიაწოდა და უმად დახლს მიაშურა, იფიქრა, ემანდ თუფშიც არ გაუვარდეს ან დმერთმა ნუ ქნას, თვითონ არ გადმოვარდეს სკამიდანო.

საუბრეს რომ მორჩა, უცნობმა ხელი გაცვეთილი, საკერებლებიანი პალტოს ჯიბეში ჩაიყო და გაქცეული ტყავის საფულე ამოიღო. საკმოდ დიდხანს ეძებდა შიგ ფულს, ბოლოს მაინც იპოვა, გადაიხადა, დამშვიდობებისას თავი დაუკრა და კაფედან გავიდა.

ყველა დამბული აღვენებლად თვალს, ვიდრე დეიდა აგნესამ წვერიანი უცნობის მიერ მიცემული მონეტა დახლზე არ დააგდო.

— ფული ყალბი არ არის, — თქვა მან. — ოღონდ, რაღაც ნაირად ძალიან ძველია. გმგონება, ასე წელი მიწაში იდო.

— ასეთი მორცხვი აღამიანი ჩემს სიცოცხლეში არ მინახავს! — თქვა ჰომეროსმა.

— დიახ, — კვერი დაუკრა შერიფმა. — მრწუნუნასავით წფრთხალო... მინდოდა მეთქვა წრწუნუნასავით მფრთხალია-მეთქი...

— აუჰ, რა წვერები ჰქონდა! — თქვა ჰომეროსმა. — ლამის იატაკამდე სწვდება!

დეიდა აგნესამ საათს შეხედა.

— აბა, ჰომეროს, სკოლისაკენ მოკურცხდე. — უთხრა მან. — სადაც არის დიდი დასვენება დამთავრდება...

ნაშუადღევს, ერთი საათის შემდეგ ქალაქში ნებისმიერ ადამიანს, მათ შორის მოხუცებსა და ბავშვებსაც, უკვე ჰქონდა სადაპარაკო, საფეხრალი, საჭორაო.

ვინ არის ეს უცნობი? საიდან არის? სად მიდის? რამისიერად წვერი აქვს? თმები? რა ჰქვია? რას აკეთებს საერთოდ? რა ფაქტები მისი მანქანის ძარის აღიღწეუ ბრუნების ქვეშ? ...

მარტო ის იცოდნენ, რომ უცნობმა თავისი მანქანა ქალაქის სადგომზე დატოვა და უკვე კარგა ხანი იყო, ქალაქში დაბორილობდა. მნახველები იოწყებოდნენ, რომ ის დროდადრო ჩერდებოდა და რაღაც უცნაური მგლოდის სტევენას იწყებდა. ისევე ისე მორცხვებდა, ხოლო თუ ვინმე უფროსი ადამიანი გამოსალაპარაკებლად მიუახლოვდებოდა, უმაღ ქუჩის მეორე მხარეზე გადადიოდა ან სხვა ქუჩაზე უხევედა. ბავშვებს კი არ ერიდებოდა, უდიდოდა და აშკარა სიამოვნებას განიცდიდა მათ საზოგადოებაში.

სენტრებერგელები ქალაქის ყველა კუთხიდან რეკავდნენ საპარკმახეროში და სულ ახალ-ახალ ცნობებს გადმოსცემდნენ თმა-წვერიანი უცნობის შესახებ.

შერიფი თანდათან ჰკარგავდა სიმშვიდეს.

იმის უფლება არ ჰქონდა, რომ უცნობი დაეკითხა, მას ხომ საძრახისი არაფერი ჩაუდენია, არადა შერიფი იყო და რაღაც მაინც უნდა ელონა.

როცა ჰომეროსი სკოლიდან შინ ბრუნდებოდა და საპარკმახეროს ჩაუარა, შერიფმა დაუძახა.

— ყური მიგდე, — უთხრა მან.

— შენი დახმარება მჭირდება. ეს უცნობი თავის წვერებიანად სულ უფრო მეტად მაწუხებს... რა არის იგი, ვერაფრით ვერ გამოვიგია, ვინ არის და აქ რას აკეთებს.

აღბათ, საეხებით წესიერი კაცია, მაგრამ ახირებული... აი ისინი რომ არიან... რა ჰქვიათ... ინდივიდუალისტები, ნიმილისტები, ანარქისტები... მეორე მხრივ, საეხებით შესაძლებელია, გამოქცეული გატორღელი, დეზერტირი, ან გადაცემული განგისტერი იყოს... შენ იტყვი, არაო?

ჰომეროსს "არაო" არ უთქვამს და შერიფმა განაგრძო:

— ჰოდა, აი რა მინდა გთხვევ: მისი ნდობა დაიმსახურე. ამბობენ, ბიჭებთან ლაპარაკისა არ ეშინიათ. იქნებ სცადო გაიგო, რა და როგორ არის. ორი მონცია მარწყვიანი ნაღების ნა-

ვინი ჩემზე იყო. — შევთანხმდით, — უთხრა ჰომეროსმა.

სალამოს ექვს საათზე ჰომეროსმა შერიფს მოახსენა...

— ცუდი ბიძა სულაც არ არის. მივლი ბაზრის ქუჩა ერთად ჩავიარეთ და რაღაც რაღაცები მიაგმო. არა, ის კი არ უთქვამს, ვინ არის და რას აკეთებს... სამაგიეროდ, მითხრა, ძალიან დიდი ხანია, ადამიანები არ მინახავს... ჰო, ისიც მკითხა, სად შეიძლება დამე გავათიო, მე სანაპიროს სასტუმრო ვურჩიე... ერთმანეთს რომ დაეცილდით, სწორედ იქ წავიდა...

2105

ახლა კი გავიქვცი, შინ უნდა წავიდე, თორემ დედა გამიჯავრდება... ხვალ კიდევ გავიგებ რამეს... მარწვეიანი ნაყინი არ დაგავიწყდეთ!

— არ დამავიწყდება, — შეპირდა შერიფი. — ოღონდ, არც შენ მიატოვო საქმე შუა გზაზე. უნდა ყველაფერი გაიგო.

პომპროსის წასვლის შემდეგ შერიფი პარიკმახერს მიუბრუნ-

ნახიხდა და განაგრძო:
— ასე გრძელი თმა მინდა რომ არ ჰქონდეს, წუთში გავარკვევდი, ვინ არის და რა არის... კი, კი, არ გჯერა? ერთხელ შევხედავდი ყურებზე და მორჩა! ყურების მიხედვით ყველაფრის თქმა შეიძლება.

— სასეხებით შესაძლებელია, — დაუთანხმა პარიკმახერი. — პირადად მე თმის მიხედვით

ძია ოდისევსმა წამით დაისვენა, მერე კი თქვა:

— რაც შემეხება მე, მე აღამიანებზე მათი მუცლისა და მადის მიხედვით ვმსჯელობ. ძველ პალტოში მე იმ კაცის მუცელი ვერ დავინახე, მადის თვალსაზრისით კი...

ძია ოდისევსი კარგა ხნით ჩაფიქრდა, მისმა მეგობრებმა ისიც იფიქრეს, ჩაეძინაო. მაგრამ თვალები ნამძინარევის სულაც არ მიუგავდა, როცა თქვა:

... — ჰო, მეც სადღაც წამოკითხავს მის შესახებ, მაგრამ სად, მოკალით და ვერ ვიხსენებ!

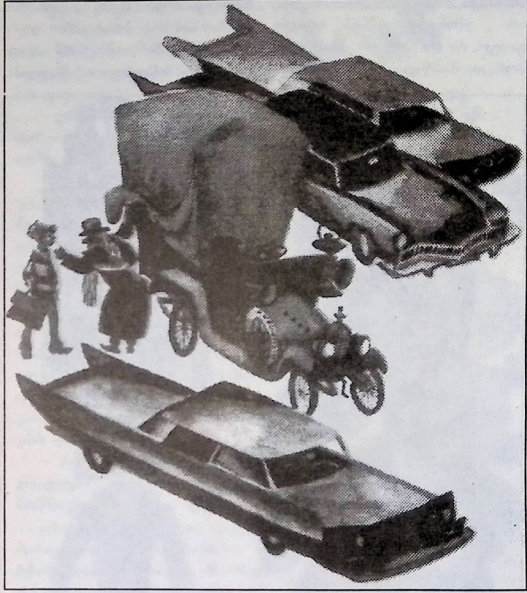
სწორედ ამ დროს საპარიკმახეროში ტომი შემოვიდა, ადგილობრივი ხარაზი, — თმის გაკერებუა უნდოდა. როცა საფარძელში ჩაჯდა და პარიკმახერმა ზეწარი მოახეია, შერიფმა პკითხა, ამ უცნაურ უცნობზე რას ფიქრობო.

— რა უნდა გითხრა, შერიფო? — უპასუხა ტომი. — მე აღამიანებზე მათი ფეხსაცმლიანი ფეხების მიხედვით ვმსჯელობ. ისეთი ჩექმები, იმ გაბურტუნულს რომ აცვია, ბარემ ოცდახუთი წელი იქნება აღარ მინახავს. თითქოს ეს თვითმავალი ჩექმე-ბი რომელიღაც მტვერით დაფარული წიგნის ფურცლებიდან ჩამოცვივდაო.

— აი! — შესძახა შერიფმა, — ახლა კი ნამდვილად რაღაცა ირკვევა, ერთი წუთით!

შერიფი ტელეფონს ეცა და მისტერ პირსს, ტანსაცმლის მაღაზიის პატრონს დაურეკა.

— სემ, მომიმინე, — უთხრა მან. — ერთი კითხვა მაქვს. რას ფიქრობ იმ წრმელგვერაზე?.. მინდოდა მეტკვა გრძელწვერაზე?.. ჰო... ასე... გასაგებია... ტანსაცმე-

და: — არც ისე შორს წავიწვიოთ წინ! ჯერჯერობით მის შესახებ მარტო ის ვიცი, რომ მშვიდი და მორიდებულია და ასი წელია აღამიანები არ უნახვს. ყველა ეს მონაცემი ერთნაირად ესადაგება გამოქცეულ კატორღელსაც, გიჟსაც და იმთაც... რა ჰქვიათ?.. მეხსიერებას რომ კარგავენ...

შერიფმა საპარიკმახეროში გაიარ-გამოიარა, ერთი სარკეში

ვსაზღვრავ აღამიანს... და ამ... წვერებიანს რომ ვუყურებდი... ასე მომეჩვენა, რომ ამგვარი ვიღაც სადღაც ნახატებზე მინახავს... თუ წამოკითხავს... ალბათ, ბავშვობაში.

— არ არის გამორიცხული, — მიუღო შერიფმა. — ბავშვობაში მეც წამოკითხავს რაღაც... მაგრამ ნეტავ ერთი მაგის ყურები დამენახა... აი, ოდისევსიც! საინტერესოა ის რაღაც ფიქრობს?!

ლი, გგონება, წიგნიდანაა... პო... გამდღობთ სემ, ღამე მშვიდობისა.

შერიფმა. ღაპარაკი კი და-
ამთავრა, მაგრამ ახლა გარა-
ეთან შეერთება ითხოვა:

— გამარჯობა ლუკ, შერიფი
გელაპარაკება. გრძელწვერიან-
ზე რა აზრისა ხარ?... რა?...
გგონება, მისი მანქანა ზღა-
პრიდანაა?... ასე, ასე... თუ მან-
ქანას შეხვდავ შეგიძლია მის
მფლობელზე ყველაფერი თქვა?...
ძალიან კარგი... წიგნი?...
ძალიან კარგი...

ტელეფონის ყურმილი რომ
დადო, შერიფს ძალიან კმაყ-
ოვლი სახე ჰქონდა.
*მ=წიგნიდან ნათელი ეფინე-
ბა... ნათელი ეფინება... როგორც
იქნა... ეფინება...

მერე კი ყველა იქ მყოფი
გაოცდა იმით, რომ გამოაცხადა,
დაუყოვნებლივ მივიდნენ ბიბ-
ლიოთეკაში.

იქ დიდხანს არ დარჩენილა,
ხოლო როცა დაბრუნდა, აღე-
ზნებისაგან უღვაშები ზევით
ჰქონდა აწკეპილი.

— ყველაფერი ნათელია! —
ჯერ ზღურბლზე შესახა, —
გველაფერი ვასაგებია... მინდო-
და მეთქვა, ყველაფერი ვასაგე-
ბია-მეთქი! ბიბლიოთეკარმა მამ-
ინე მითხრა, რომელი წიგნიდან-
აც არის ეს კაცი... იცით, ვინ
არის ეს?... რიპ ვან ვინკლი!
ღიახ, ღიახ, ვის შესახებაც
ირვინგ სტოუნმა დაწერა. ხომ
ვახსოვთ, სკოლაში არ გაეიარ-
ეთ?... თოფი აიღო და მთაში
წავიდა, მერე ძილი მოერია და
ოც წლით დაიძინა... თუ მეტი-
ოც კი... გაგახსენდა?

— რა თქმა უნდა! ის არის! ან
ძალიან ჰგავს მას!... — შეჰყვრა
პარიკმახერმა, ძია ოდისევსმა
და პარიკმახერმა კი კვერი
დაუქრეს.

როცა საყოველთაო მღელ-
ვარება ცოტა ჩაცხრა, ძია ოდის-
ევსმა ითხოვა:

— საინტერესოა, მაინც რა
აქვს ამ ორ ნომერ რიპ ვან
ინკელს ბრეზენტის ქვეშ დამა-
ლული?

— კარგი, დღეისათვის კმარა,
— თქვა შერიფმა. — ჩვენ ისედაც
ბევრი ვიშრომეთ. დილით გაე-
აგრძელოთ. მოდი შაში ვითამა-
შოთ...

მეორე დღის მზიანი დილით
წვეროსანი კვლავ დასეირნობ-
და სენტრებერგის ქუჩებში.

ათი საათისათვის ყველა
"რიპს" ეძახდა და ყველა გაოცე-
ბული იყო შერიფის გამჭრია-
ხობითა და წიგნიერებით. შერ-
იფმა "რიპ ვან ვინკლის" მანქა-
ნის ბრეზენტის ქვეშ შეჰყვრებოც
სცადა და მოახერხა კიდევ,
ამის გაკეთება, მაგრამ მაინც
ვერ მიხვდა, რა იყო იქ დამალუ-
ლი. არც ძია ოდისევსი ჩამორჩა,
მაგრამ ვერც ის მიხვდა რაიმეს.

— აქ ეშმაკიც კი კისერს
მოიტეხს, — თქვა ძია ოდისევს-
მა. — მაგრამ არა უშავს, მე
ვიცნობ ადამიანს, რომელიც
ყველაფერს გაარკვევს. თუ
საჭიროა, ნემსის ყუნწიც გაბ-
ურება... ეს ადამიანია ჰომეროს
პრაისი!...

იმავ დღეს, ნაშუადღევს,
როცა სკოლაში მეცადინეობა
დამთავრდა, ძია ოდისევსმა და
შერიფმა საპარიკმახეროს ფან-
ჯრიდან თვალი მოჰკრეს —
როგორ გგონიათ ვის? — "რიპსა"
და, რაღა თქმა უნდა, ჰომეროსს,
ქუჩაში მისეირნობდნენ. ყვე-
ლასთვის ნათელი იყო, რომ
"რიპი" უმეუღლოდ საინტერესო
ამბავს უყებოდა ჰომეროსს.

— მე რა ვთხარით?! — შესძა-
ხა ძია ოდისევსმა. მერე კი
ისინი იმის მოწმენი გახდნენ,

როგორ გადაჭრეს №2 რიპ ვან
ვინკლმა და ჰომეროსმა მოედანი
და როგორ გაეშურნენ მანქანებში
ის სადგომისაკენ. იქ "რიპს"
თავის მანქანაზე გადაფარებუ-
ლი ბრეზენტის კიდე გადასწია
და რაღაცის ახსნა დაიწყო,
თან თითოთი ხელაღვის აწვენე-
და, ჰომეროსი კი უხმენდა და
თავს უქნევდა. მერე ჰომეროსმა
და უცნობმა ერთმანეთს ხელი
ჩამოართვეს და დაცვილდნენ —
ერთი სასტუმროსკენ წაფრუ-
ტუნდა, მეორე კი საპარიკმახ-
ეროსკენ გაიქცა.

— რა ვთხარა?! — ერთხმად
შესძახა ყველამ, როგორც კი
ჰომეროსმა კარი შეადლო.

— მე ახლა ყველაფერი ვიცი
მის შესახებ, — თქვა ჰომეროსმა.
— ეს ამბავი წიგნი მოთხრო-
ბილს ჰგავს.

— მე რა ვთხარით?! — შე-
ჰყვრა შერიფმა. — მთაში დაეძ-
ინა, არა? ხომ ასეა, შვილო?!
რამდენი წლით დაიძინა?

— არა, მიღღად მასე არ არის,
— უპასუხა ჰომეროსმა. — მაგრამ
ბოლო ოცდაათი წელი ის მარ-
თლაც მთაში ცხოვრობდა.

— აქ რაღას აკეთებს? —
ჩაეკითხა პარიკმახერი.

— უმჯობესია, თავიდან დაევი-
წყო, — თქვა ჰომეროსმა.

— ჰო, ეს აშვენიერი მზრია! —
მოიწონა შერიფმა, და ჩვეულებ-
ის წინააღმდეგ აღარ გაუსწორე-
ბია ნათქვამი, იმიტომ რომ ერთი
სული ჰქონდა, გაეგო, რას იტე-
ოდა ჰომეროსი.

(დასასრული შემდეგ
ნომერში).

ჰომეროს პრაისის
თავგადასხვლები

კომპიუტერი - მშობარი თუ მტერი?

გერმანულ მოზარდებში სისასტიკისა და საღიბის გამოვლენებების გახშირებით შემოთავაზებულმა განათლების სამინისტრომ შენიშვნებს ამ მოვლენის მიზეზების დადგენა შესწავლა დაავალა. მკვლევართა ჯგუფი ქალაქის რიგა მკვლევარ ხელმძღვანელობით, ათასობით მოსწავლის გამოკვლევა-გამოკითხვის შედეგად იმ დასკვნამდე მივიდა, რომ ბრალი კომპიუტერს მიუძღვის. დაახ. თურმე სწორედ კომპიუტერული თამაშები უკლებს თანვერდს სიბრალულს, მოთმინებს, ბავშვებისთვის, გულმოწყალების გრძობას. ეს კი იმის შედეგია, რომ ამ თამაშების გზიერება თავის გადარჩენის მიზნით იტყუებულები არიან უმოწყალოდ კლიტონ "მტრები".

ბრაზსულ მშობანები ციმბირადს ვეღარ იყიდებიან

იაპონიის პოლიციის მოთხოვნით, ქვეყნის ხელისუფალი განხილავდა იანონს არასრულწლოვანი მოზარდებისთვის ცივი იარაღის - ღანების, ბებუთების და ა.შ. მიყიდვის აკრძალვის შესახებ. პოლიციის შემოთავაზებას კი თით არის გამოწვეული, რომ ამა თუ იმ პროდუქტის გადასაწყვეტად იაპონიელი მოზარდები სულ უფრო ხშირად მიმართავენ ღანას. ახალი კანონის შემოღება-მოქმედების კონტროლი ქვეყნის პრემიერ-მინისტრსა და იმს თავს.

მორცხვი უფლისწული

მოზარდებისთვის განკუთვნილმა ინგლისურმა ქურნალმა "სემუ ჰიოს" ყველაზე მიმწიდელ ყმაწვილად ინგლისის დეოფლის ელისაბედ მეორის შვილიშვილი, პრინცი ჩარლზისა და პრინცესა დიანას უფროსი ვაჟი, 15 წლის უილიამ ადიარა, ყოველი მესამე ინგლისელი გოგონა შეყვარებულია უფლისწულზე და ოთახში მისი ფოტოსურათი უკიდა. გარდა ხანდომიანი ვარეგნობისა, უილიამის თავიანთმეცდებს ისიც ძალიან მოსწონი, რომ ყმაწვილი ძალზე მორიდებულია და წამაუქუმ წითლებს.

ჰარნიმა ბავშვთა პროტეზირაფიისათვის

ამერიკის შვერთებული მტაგების სახმრეთ მტაგების - გენებისა და ალაბამის ხელისუფალთ მიიჩნიეს, რომ ქვეყნის წიგნის მალამიების უდიდესი ქსელის "ბარნს ენდ ნოუბლის" საფირმო მალამებში იყიდება წიგნები, რომლებიც ბავშვთა პრონოგრაფიის ელემენტებს შეიცავს. ასეთებს მიაკუთვნებს დეიდ კამილტონისა და

ჯოკ სტეჯისის წიგნები, რომლებიც დაახლოებით 60 ათასი ცალის რაოდენობით გაიყიდა. მიუხედავად იმისა, რომ კომპანიის ადვოკატები თავგამოდებული ირწმუნებიან, ამ წიგნებსა სწავებმანათლებლო მნიშვნელობა აქვს, ხელისუფლებამ მათში გამოქვეყნებული მიმწიდელი ბავშვების ფოტოსურათები უხამსობად მიიჩნია და სკანდალმაც სასამართლოში გადაინაცვლა. წიგნის მალამიების მფლობელთ კარგა მოზრდილი ჯარიმის - ნახევარი მილიონი დოლარის გადახდა ემუქრება.

რინალდის ცხრა წლის ირეპული

დღეს ცხრა წლის ბრაზილიელი ბრუნო ლიმა ალექსი თითქმის მიელ ბრაზილიანში ცხოვრობს. სახელი კი ბიჭმა იმით გაითქვა, რომ საიყრად გაეს რინალდის - მილანის "ინტერსი" ფორტრადს, გასული წლის მსოფლიოსა და ვეროპის საუკეთესო ფესბურთელს. უაღკოლოდ სასმელის სარეკლამო ვიდეოროლიკის შექმნელებმა 57 კანდიდატიდან სწორედ ბრუნო აირჩიეს. რიგორც კი ბიჭმა სკულის კარი შეაღო, ყველა მიხვდა, რომ ის შედგამოჭრილი რინალდისა (ასე ეძახის დიდ ფესბურთელს მოფერებით ბრაზილიელმა). გარეგნული მტაგების დარდა, ბიჭი თავისი პროტოკოპიებით მორიდებული და თავისი ასაკისთვის საუცხოო ფესბურთელია. ბრუნო ხან-პალუდან 220 კილოგრამის მოზორებით ცხოვრობს და შემეველი მანქანებით ყოველდღე ჩაღის პაგარა ქალაქში ადგილობრივ საფესბურთო გუნდ "პარიკურა-აკუს" საწვრთნელ ვარჯიშებზე არც ერთი თამაში არ მთავრდება ისე, რომ მან თავისი გოლი არ გაიტანოს.

ინეპათ შაიფურის დუსლიპატი

რუსეთის "სქელციბიანებს" ახალი გატაცება გაუჩნდა. მათ შეუძლიათ საკუთარი შვილის ოდნავ შემცირებული ფაიფურის ასლი დაამზადებინონ. მის კოფის უნიკალური თოჯინების მუშეში შეიღებულ მშობლებს ასეთ კონტრაქტს სთავაზობს - მუშეში იღებენ მტკვეთს, იქვე უღებენ ბავშვს 50 ფოტოსურათს, მერე ყველაზე "მტკვეულ" ფოტოს, რომელიც შედმიწვევით მუსგად ასახავს "ღელის" თვალბების ფერს, და შეჭრილი თმის ტვერს, ვერმანიამი აგზაინან. ერთ-ორი თვის შემდეგ კი მიღარი მშობლების მეტყვიერე საკუთარ ფაიფურის დუბლიკატს ღებულობს. ცხადია, ბედნიერი და ქმაყოფილი მშობელი კარგა მოზრდილ თანხას იხდის. მაგალითად, ერთ-ერთმა ახალგაზრდა მოსკოველმა მუშეში მთავის პაგარა გოგონას სარეკლამოლო ასეთივე "პაგარა" სჩუქარი - 15 ათას დოლარად ღირებულები მსივე ფაიფურის ასლი მიართვა.

ილუსტრირებული ვიქტორინა

1. ძველი ბერძენი ფილოსოფოსი არისტოტელე, პლატონის მოწაფე, აღმშრდელი. მისი თხზულებები მოიცავს მამინდელი ცოდნის ყველა დარგს. არისტოტელეს ძირითადი თხზულებებია: "ორგანონში" "მეტაფიზიკა", "სულის შესახებ", "რიტორიკა",

2. შუამედ გარაგაი ულუგბეკი, მეცნიერი, განმანათლებელი, სახელმწიფო მოღვაწე. შეიღიშვილი შუა აზიაში ცხოვრობდა. 1409

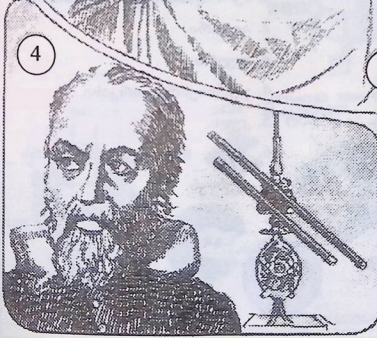
წლიდან იგი მმართველი იყო. 1428 წელს სამარყანდის ახლოს ააგო ობსერვატორია უნიკალური 40 მეტრიანი მარმარილოს სექსტანტით.

3. ფილოსოფოსი და პოეტი (1548-1600) ცხოვრობდა იტალიასა და საფრანგეთში, ანვითარებდა კოპერნიკის იდეებს. განაჩენით დაწვეს კონონზე.

4. იტალიელმა გალილეიმ (1564-1642) ააგო პირველი ტ-

ლესკოი და აღმოაჩინა შივი პლანეტა ოთხი თინამგზავრი, ფაზები, დაქები ინკვიზიციის სასამართლომ აიძულა უარი ეთქვა მოძღვრებაზე.

5. ისააკ ნიუტონი (1643-1727). მეცნიერი, მათემატიკოსი, მექანიკოსი, ასტრონომი და ფიზიკოსი, კლასიკური მექანიკის შემქმნელი. აღმოაჩინა კანონი, ჩამოაყალიბა თეორია, შექმნა ცირი საფუძვლები.

როცა ზეცაში ფრანი ღივლივებს

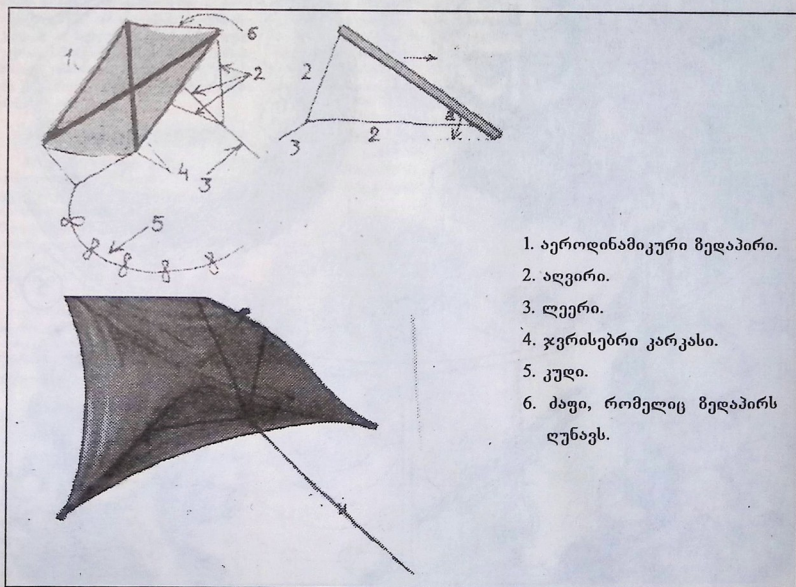

"ნაკადულის" წინა ნომერში

ჩვენ შეამოგთავაზეთ მარტივი კონსტრუქციის

ფრანების რამდენიმე ნიმუში. დღეს, ვაქოვებით კიდევ

რამდენიმე მოდელს და იმელს გასრულებამთ, რომ ისინი
ბევრ თქვენგანს დაეხმარება.

1. აეროდინამიკური მელაპირი.
2. აღვირი.
3. ლეერი.
4. ჯერისებრი კარკასი.
5. კული.
6. ძაფი, რომელიც მელაპირს
ღუნავს.

საქართველოს
საზოგადოებრივი
საბუნებისმეტყველო
საზოგადოება

რამდენი წლისაა ფული?

ფული?

1554 წელს საფრანგეთში გამოცემულ ერთ-ერთ წიგნში ნათქვამია, რომ ფული ადამა გამოიგონა და მონეტის აღწერილობა არის მოყვანილი. მაგრამ, ცხადია, ეს ხუმრობაა. სინამდვილეში ფულის ასაკი დაახლოებით 10 ათასი წელი განისაზღვრება. ფულის წარმოშობისა და განვითარების ისტორია იმაზე მეტყველებს, რომ ღირებულების ისეთი საშობი, როგორცაა საქონელი, ჯერ კიდევ ბარბაროსთა პერიოდში იყო ცნობილი. ფულის ლითონისაგან დამზადება კი ცივილიზაციის დამდგომიდან დაიწყო. ხოლო ახალი პერიოდის ერთ-ერთ უძნელესე ღირებულების საშობად დღესაც ღირებულა მიღებულია. გაგვიკვირდეთ? იქნებ გაგვიცინათ კიდევ? არადა, ნამდვილად ასე! უფრო მეტად გაგვიკვირებთ — პაპუაში (ახალი გვინეა) და დუღისის პაგრა მარჯნის უძნელესე (წყნარი ოკეანე) ხერა ფულად დღემდე ნიჭიერება მიღებულია. მაგრამ ცხადია, ეს უძალ კაცობრიობის განვითარების ისტორიის პარალოქსიაა, მილიანობაში კი საქონელსაც და ფულსაც პირველყოფილი თემების ურთიერთშეხების სამღვარზე იშვია, ჯერ ალემ-მიეგომობის გაცვლა-გამოცვლის სახით, სადაც ფული მხოლოდ ღირებულების საშობის როლს ასრულებდა. მოგვიანებით მან თემების შუაგულში შეაჭრა და მათშიც და მათ პირველყოფილ წყობილებაზე გამორწნული მემოქმედება მოახდინა. ამიერიდან წარმოადგინს ფულის განვითარების ისტორია წარმოშობისა და მის დამახასიათებელ ალემ-მიეგომობის ფორმათა განვითარების ისტორიას.

ახლა ენახათ, როგორ არის განმარტებული მცენება "ფული" ლექსიკონში — ღირებულების ნომინალური ნიშანი, რომელსაც სახელმწიფო უშვებს თავისი ხარჯის დასაფარავად და აქვს იძულებითი კურსი. ფული ღირებულების საყოველთაო ეკვივალენტია.

გაცვლის და ღირებულების ფორ-

მათა განვითარებამ გამოიწვია საქონელთა სამყაროდან ერთი საქონლის გამოყოფა საყოველთაო ეკვივალენტის როლში, რომლის მიმართ ყველა სხვა საქონელი ღირებულების შეფარდებით ფორმანია.

ის თუ, სახელდობრ რომელი საქონელი იქცეოდა ფულად, დამოკიდებული იყო დროის და ადგილის პირობებზე. უფრო ხშირად ეს იყო საქონელი, (ძროხა, ხარი, ცხვარი და ა. შ.), ბეწვეული, გვავი, მარცხელეული, ღვინო, მეთი, მოგჯერ კი თავად ადამიანიც მონის სახით. სხვათა შორის, გვავი და ბეწვეული არც თუ დიდი ხნის წინაა, მოგჯერ კი თავად ადამიანიც მონის სახით. სხვათა შორის, გვავი და ბეწვეული არც თუ დიდი ხნის წინაა, ჯექ ლონდონის გმირების დროს, ასრულებდა ფულის როლს. მონღოლეთში ფულის მაგვირობას ხბოს სისხლით გაქვითილი "აგრა" ჩაიწვედა (დაწვიხილი და ღუმელში გამოშვარი ჩაისა და მოგიერთი ველური მცენარის ფოთლების ნარევი); მალდვისა და კი კადვის კუნძულებზე კი ყაური, ძალზე ლამაზი ნიჭარა ითვლებოდა ფულად. სხვათა შორის ეს გველის თავის მოყვანლობის ნიჭარა-ფული მალე ინდოეთში, ცილონში, სიამის კუნძულზე და აფრიკაშიც გაქვითდა. ის კი არა, მას უქველესი ნინევის, გერმანიის, ინგლისის, შვეიცია და საფრანგეთის სამხრეთშიც პოულობდნენ. გადიოდა ათასობით წელი, ჩვენი დღევანდელი გაგებით უბრალო ნიჭარა კი კვლავაც მეფოდა მსოფლიოს მრავალი ქვეყნის ბაზარზე. ყაურად ნებისმიერი საქონლის ყიდვა შეიძლებოდა, თქვენ წარმოიდგინეთ, ახალგაზრდა მონა ქალისაც კი.

ჩრდილო ამერიკის ინდიელებს თავიანთი ფული გააჩნდათ — გვავის ქამარი ვამუში, რომელსაც მედ ცილინდრული მოყვანილობის ნიჭარებს აკურებდნენ.

სხვათა შორის, თურმე ნიჭარებს

ჭკუის სასწავლებელი ამაზე მეტოხევიათ კალიგულასათვის, რომის თავნება, ხარბი, ფუუნების უზომოდ მოყვარული იმპერატორისათვის. როცა მას საბოლოოდ გაუკოტრებია სახელმწიფო საზინა, უბრძანებია, მღვის პირზე ჩვეულებრივი ნიჭარები შეეკროვიანათ და ფულად გამოეცხადებინათ ისინი, მაგრამ კალიგულასეულ "ფულს" გასაყალი არა ჰქონია, ხალხს არ მიუღია ღირებულების საშობი და იმპერატორის წაშლაცა კი არახით დამთავრებულია.

სამაგიეროდ, თურმე ლაკლივის კუნძულის, ყაურის სამშობლოს, დელოფალი წარმავებით იყენებდა ნიჭარებს ფულის როლში: როგორც კი მისი საზინა დაყარელებოდა, დელოფალი ქვეშეკრომებს მღვამე ქოქოსის პალმის გოტებს აურეინებდა, მოკლე დროში გოტებს ყაურის ნიჭარის მატარებელი უამრავი მიმუსკი ეკვრიდა. მოლსკებს აგრეთვებდნენ, ამრობდნენ და "ფულიც" მზად იყო მიმოქცევაში გასაპრობდა.

კარლდის კუნძულებზე ფულად წისქვილის დოლაბების გოლი ქვეით იყო მიღებული, ხურდა ფულად კი კენჭებს სმარობდნენ. ახალ-კებრიდის კუნძულებზე ღირებულების საშობად შებოლილი ჭილოფი იყო აღიარებული...

ერთი სიტყვით, სხვადასხვა ქვეყნებში ფულის როლს ასრულებდა ძალის კბლები, ადამიანებისა და ცხოველების თავის ქალები, წიწკა, ნამჯა, ნიბზეტი, ბამბა, ქსოვილი, თამბაქოს ფოთოლი...

შამინაც კი, როცა ადამიანებმა ლითონის ფულის მოჭრა დაიწყეს, მონეტებს ინერციით კიდევ კარგ ხანს აძლევდნენ სხვადასხვა საგნების ფორმას. მაგალითად, ჩინეთში მიმოქცევაში იყო კვარტის, მდროინდელი სამოსის ფორმის ლითონის ნაჭრები.

სიასამურის ბეწვი დახაჯი რომ ძვირფასი რამ არის, მაგრამ ბეწვიც არის და ბეწვიც: მოგი დიდა, მოგი

პაგარა, ზოგი ფუფუკია, ზოგი გაქუ-
ცული, ერთი ამ ფურისა, მთორე სხვა
ფურის, რამასადამე, მათი ღირე-
ვლებეს სხედასხვავა.

არე სულ ერთნაირი ქვები და
ნიკარეზი არსებობს.

ძროხები, ხარები, თუ ცხვრებიც
განსხვავდებიან ერთმანეთისაგან.
თანაც კი ვერც ერთივე მიხერბიუ-
ლი ფულა, თუ ბაზარში მიდხარა,
რამდენიმე ხარ-ძროხა, ცხვარი,
მოგვრე, თუ მთელი ფარა უნდა გაე-
ვი წინ. გვაში ხომ უნდა აჭაპო, ან
იგი, მათი საჭმელიც უნდა ათრიო
თუ. ამასობაში, შიძლება თითო-
თორთა მათგანი გვაში დაეყუ-
ვას, მასასადამე, მარადიუ გარდაუკ-
ვლია. ვითვით, მხოლოდ ნახევარი
ხარის ღირებულების საქონლის
ქიღვე გინდა, რა უნდა ქნა? ხარ-
კლებს ხომ არ ჩამოაჭრიდნო ძროხა
იქნება თუ ხარი? ნაწილებდა
დამტკერეული ქეა და ნიკარა ხომ
საერთოდ აღარაფრად ვარგა...

დღამაშის მოსახლეობა მაგ-
ვლობდა. განზდა ქალაქები. ქალაქე-
ლადამაისს კი საერთოდ არ სჭირ-
და საქონელი - ხარი, ძროხა, ც-
ხვარი და ა.შ. რა თავში იხლს, რად
უნდა? აღარე მეთურეები, მჭიდლე-
ბი, ღურგლები, ფეიქრები თუ მეზა-
ღლები ღებდნენ საკუთარ ნახელებ-
ში მინაურ ცხოველს. ფულის ამ-
გვარმა სახეობამ დრო მოჭაპა. აღ-
ამაინი მისედა ამას და ისეთი საქონ-
ლის ძიებას შეუდგა, უფრო სრულ-
ყოფილ ფულად რომ ივარგებდა.
დიხანს ეძებდა კაცობრიობა ასეთ
საქონელს და ბოლოს მიაგნო.

ისეთი საყოველთაო ეკვივალ-
ენტის როლი, რომლის მიმართ ყვე-
ლად სხვა საქონელი ღირებულების
შეფარდებით ფორმამა, ისტორიუ-
ლად ოქროს და ვერცხლმა დაისა-
კურა. რაგომ მანინადამაინც ამ
ორმა ლითონმა?

მიგომ, რომ მათ შესწევით უნ-
არი გამოსატონ წმინდა როლინი-
ბრივი განსხვავებანი. კაცობრიობა
უძველესი დროიდან იცნობდა ოქ-
როს. ის ყოველთვის იმიდავდა ადა-
მიანებს. თავიდან ამ ბრყვიალა
ყვითელ ლითონს სამკაულად იყ-
ენებდნენ, მერე და მერე თ იგი
ფულად საქონლად იქეა.

ოქროს კეთილშობილი ლითონ-
ია. ასე კი მის იმიტი უწოდებს,
რომ ბუნებაში იგი წმინდა სახით,
ქიმიური მინარეების გარეშე არ-
სებობს. მასზე არც ნესტი მოქმედებს,

და არც მკავათა უმრავლესობა. იგი
აღელვად გარდაიქმნება მონების
ფორმიდან ზოდის ფორმად, ზოდის
ფორმიდან ფუფუნების საგნად და
პირითე. ადვილად იჭებება, დნე-
ბა, საუცხოოდ იხებება. ოქროს მო-
ცივება ძალზე შრომატევადი საქმეა,
მისი მიღება, სხვა მინერალური
ქანებისაგან მისი გამოყოფა დიდ
ძალისხმევას მოითხოვს. ამიტომაც
გაამინა ოქროს უმცირეს ნაგებს
ძალზე მაღალი ღირებულება. - მა-
გალითად, დღღარი ოფიციალურად
0.818813 გ წმინდა ოქროს შეიცავს.

ამ თვისებების მეოხებით ოქრომ
გამორეყნა ყველა სხვა ლითონი,
თუშეცა იყო დრო, როცა ზოგ ქვეყან-

ვენიციური ოქროს ცეხინი (1350 წ.)

ინგლისური ოქროს სოვერენი (XVII ს. I ნახ.)

ში ვერცხლი ოქროზე მეტად ფასობ-
და. ოქრო შთაავარ ფულად ლითონ-
ნად იქეა და მთელი მსოკლიო
დაიპურთ. აღამაინებმა "ოქროსა"
და "ფულის" მცენებები ერთხელ და
სამუდამოდ გააივივეს.

თავღამირეულად ოქროს ფული
მოღებდა, მერე კი ბეჭდების სახით
არსებობდა. ზოგ ქვეყანაში ოქროს
ფულს შოკლე წკნელებს, მათეუ-
ლს, ფირფიტების ფორმა პქონდა.
მექსიკაში კი ფულს ოქროს ქვიშის
საქე ფრინველის ბუმბულის დე-
რთები წარმოადგენდა. გამოსხდა
ხანი და აღამაინებმა ფულის წონით
თელა ისწავლეს. ამაზე მეტყველებს
თუნდაც ზოგეერთ ქვეყანაში დღემ-
დე არსებული ფულად ერთეულე-
ბი. ინგლისური გირანქა სტერლინ-
გიც, ფრანკული ლივრიც, გერმანუ-
ლი მარკიც ყოფილი წონის ერ-
თეულებია. ფულის თელის ეს საშუ-
ალეა უთუოდ წინ გადადგმული
ნაბიჯი იყო, მაგრამ მას თავისი

ნაკლოვანებებუც ქონდა. მაგალი-
თად, ბაზარში რომ მიდიოდა, ზოცი-
ერთი ქვეყნის, ვითეუთ, ბირმის
მკედლს თან მიპქონდა ვერცხლის
ნაგები, ჩაქუნი, საჭრული, სასწორი
და საწონიბი. საჭირო საქონელს
რომ მიაგნებდა და გამყიდველსაც
მოურიგებოდა, მყიდველი ვერცხ-
ლის ნაგებს გრდებულმე ღებდა და
ჩაქუჩითა და საჭრელით ჭრიდა.
მოჭრად ნაგებს წონიდნენ, თუ ცოცა
იყო, უმატებდნენ, თუ მეტი იყო,
კიდევ ჩამოჭრებდნენ და ა.შ. საჭირო
წონის მიღებამდე. მოგვიანებით
ღაფქვს გარკვეული, ოღონდ სხვა-
დასხვა წონის ლითონის ნაგებების
წინასწარ დაჭრა-ღამაინებდა, რა-
მაც მოხსნა ჩაქუჩისა და საჭრე-
ლის საჭიროება. ახლა წონის შემოწ-
მებაც კმაროდა. გადიოდა დრო.
სასწორი კი კვლავაც ვაჭრობის
აუცილებელ აგრიბუგად რჩებოდა.
მაგრამ, ერთხელაც, ვიდავას მოაფ-
იქრდა, ფულზე საკუთარი დამდა,
სინჯა აღინიშნა და ამით წონის
სისწორე და ლითონის სიწმინდე
დაედასტურებინა. ასე განზდა დამ-
ღიანი ფული-მონეგები, თუშეცა, მონ-
ევა ფულს ბევრად უფრო გვიან
ქყოდა.

"მონეგა" ლათინური სიტყვაა და
აღნიშნავს სხედასხვა ლითონები-
სგან მოჭრად ფულს, რომელსაც
გაამინა თავისი განსამღერული
ფორმა, წონა, სინჯა და ღირებულე-
ბა. თავღამარეულად სიტყვა "მონე-
გა" ძველ რომაელთა ქალღმერთ
უნინას ერთ-ერთი ეპითეტი იყო
და ამირიგებებს ნიშნავდა. ძველ
რომაელებს სწამდათ, რომ ყველა
მუარეული ფეთაება ცისა და მიწის
ღმერთის იუპიტერსა და მის ცოლს
უნინას მონეგის ემორჩილებოდა.
მათზე იყო დამოკიდებული დაამი-
ანთა კეთილდღეობა და ამიტომ,
მათი მოწყალე დამოკიდებულების
დასამსახურებლად ყველა ცდილობ-
და ეამებინა მათთვის. დედაქალა-
ქის ყველგან მაღალ ადგილზე, კაპი-
ტოლიუმის ბორცვზე ოუნონა მონე-
გას საპატივცემული აგებულ
დიდებულ ტაძარში ყოველთვის
უხეად მიპქონდათ ძვენი, მაგრამ,
ყველაზე დიდებული ძვენი ქალ-
ღმერთმა ოუნონამ მაინც რომაელ-
თა მიერ პიროსის დამარცხების
შემდეგ მიიღო. გამარჯვებით აღ-
ტყინებულმა რომაელებმა ოუნონას
ტაძარს შესწირეს დიდძალი ნაღვე-
ლი-ოქრო, პაგიოსანი ქვები, მჭირ-

ფასი ქსოვილები, ცხოველები. მის სპატივემულად თხზავდნენ ლექსებს, აქანდაკებდნენ საუცხოო სტატუებს. ბოლოს კი მიიღეს კანონი იმის შესახებ, რომ ამიერიდან ლითონის ფული მხოლოდ იუნონა მონეტას გარძის მარაფხანაში მოჭრილიყო. პირველი მონეტები უბრალოდ უხეში, გაურკვეველი ფორმის ლითონის პაგრა-პაგარა მონეტის წარმოადგენდა. ამ გარემოებით სარგებლობდნენ თალიბთები, რომლებიც მონეტებს პაგრა-პაგარა ნაჭრებს აჭრიდნენ და ახალ ზოლად ასხამდნენ. ამგვარი ყალიბიანობის თავიდან ასაცილებლად გადაწყდა მონეტებისთვის გარკვეული ფორმა მიეცათ და სხაგვითი და წარწერებით დაფურათისინი, წიბოებზე კი დატვირთილი ნაჭრებზე გაეკეთებინათ. ასეთ ფულს ყოველგვარი დამზინება ადვილად დაეშენიდა. უძველეს ნაჭერს რომაულ მონეტებზე სერეუსის კლოდის დროს დამზადებულ სოლენის ასი თოვლები. ვერცხლის მონეტის გამოქვლივად რომაელებმა ძვ.წ. 269 წლიდან დაიწყეს, თქროს მონეტის ნახევარი საუკუნით გვიან. ფულის ძირითადი ერთეული კი დინარი იყო. ჩვ. წ. აღმჩიხვის IV საუკუნეში განჩნდა სოლიდები. სოლიდთან მოდის სხვა ქვეყნების ფულის ერთეულები სახელწოდება: იგალიური სოლოდო, ფრანგული სუ, ინგლისური მილდინგი და სხვ. საერთოდ კი, მონეტის სამშობლოდ ლიდადა მიჩნეულია. პირველმა სწორედ მცირე ამისი ამ პაგარა სახელმწიფომ დაიწყო მონეტების ემისია (წარმოება) ძვ.წ. VII საუკუნეში. ისტორიაში პირველ მონეტებს ელქტრონი - თქროსა და ვერცხლის ბუნებრივი შეხანობისგან ამზადდებდნენ. რამდენიმე ათეული წლის შემდეგ ლიდელთა მაგალითის ბერძნულმა ქალაქმა გინაშია მიიბაძა, რომელმაც ვერცხლის მონეტების მოჭრა დაიწყო. ახალი დროის თქროს მონეტის აბაღების წლად მიჩნეულია 1252 წელი, როცა ფლორენციაში დაიწყო ფლორინის მოჭრა, რომელიც 3,5 გრამამდე თქროს შეიცავდა. XIII საუკუნეში თქროს ასეთივე შემეველობის მონეტის მოჭრა დაიწვეს ვენუსა და ვენეციაში. განსაკუთრებით გაითქ-

ვა სახელი ვენეციურმა ცეხინმა, ანუ ლუკამმა. ამ სახელწოდებით ჭრიდა მონეტებს ბევრი სახელმწიფო. თქროს ამგვარი შემეველობის მონეტა გერმანიასა და ნიდერლანდებში გულდენს უწოდებდნენ. ფრანგული ლივლიორის მოჭრა 1640 წელს დაიწყო. ვინეა კი 1661 წელს მოჭრეს ლივლიორის ნიმუშის მიხედვით. ორივე ამ მონეტაში თქროს შემეველობა 6,5-8 გრამის ფარგლებში მერყეობდა. ესპანეთის მთავარი მონეტა XVI-XVII საუკუნეებში დეპლონი იყო, რომელსაც გარდა ამისა, "ორმაგი ესკუდო" ერქვა და "პისტოლიც". იგი 6,2 გ. თქროს შეიცავდა. ეს მონეტა საფრანგეთშიც იყო მიმოქცევიმა. მიუ გასსოეთ, ლონდონში, საფრანგეთის დედოფლის დროსების გადასაჩენად რომ მიდიოდა, დარგანიანს ჩანთობა სამასი პისტოლი ჰქონდა. ასეთი ჩანთა კი ალბათ დაახლოებით ორ კილოგრამს იწონიდა. 20 დოლარის ნომინალის ამერიკული თქროს მონეტა (ე.წ. "ორმაგი არწივი") 30,093 გრამ თქროს შეიცავდა. ახალი დროის ყველაზე მძიმე მონეტა კი მექსიკური "სენტენარიო" (50 პესო) იყო, იგი 37,494 გრამ თქროს შეიცავდა.

საქართველოში მონეტის მოჭრა ძვ. წ. ვლთადრიცხვის VI საუკუნედაც დაიწყო და სისგემბერევი ნიდელებიდან 1834 წლამდე იგრებოდა "ქართული თეთრი" (ვერცხლის), "კოლხური თეთრი", "ქართული ფული" (სპილენძის). დროთა განმავლობაში მონეტა იცვლიდა სახეს, ფორმას, იცვლებოდა მასალა, სინჯი, მოჭრის წესი და სხვ. დავით აღმაშენებლის მიერ გატარებული ფულად-სამონეტო საქმის რეფორმის შედეგად ვერცხლი სპილენძის მონეტამ შეცვალა. ვახტანგ VI-ის კანონთა კრებული შეიცავდა "თეთრის გარეგების" სპეციალურ კარს, რომელიც ფულის მოჭრის პროცედურასა და წესს თვალისწინებდა. მნიშვნელოვანი რეფორმა გაატარა ამ სფეროში ერეკლე მეორემაც.

რეფორმამდელ პერიოდში ანუ ფეოდალიზმის დამსისა და მის წიაღში კაპიტალისტური წარმოების წესის წარმოშობისათვის პირობების მომზადების წლებში სა-

ქართველოში მიმოქცევიმა მრავალგვარი მონეტა იყო. გრამილებს და უკანასკნელი ქართველ მეფეების დროინდელი ვერცხლისა და სპილენძის ფული, ვახჯაის, მერკენის, შკეინის სახანოების ძველი, ირანის, თურქეთის ფული, რუსეთთან შეერთების შემდეგ თბილისის მარაფხანაში მოჭრილი რუსულ-ქართული, რუსული თქროს, ვერცხლის, პლატინის, სპილენძის მონეტები და სხვ. XVIII საუკუნის ქართული ჭედის მონეტებს წარმოადგენდა ვერცხლის აბაზიანი (ორი უმალითური), უმალითური (ნახევარი აბაზი), შაურიანი (2,5 ბისგი). გიორგი XII-ის შემდეგ ქართული ფული დავით ბატონიშვილმა მოჭრა, მაგრამ თავისი სახელის წაწერა ვერ მოახერხა. 1804 წლიდან თბილისში უკვე ქართულ-რუსულ წარწერაინი ფული იჭრებოდა - ვერცხლის მანეთი, ვერცხლის ორ-აბაზიანი, აბაზიანები, ნახევარაბაზიანები, სპილენძის გროშები, კაპიკიანები და ნახევარკაპიკიანები... ქაღალდის ფული საქართველოში რუსეთთან შეერთების შემდეგ გაერცვლიდა.

მონეტას ორი მხარე აქვს - შუბლი (ავერსი) და შურე (რევერსი). მონეტაზე მთავარსებულ, ამა თუ იმ სახელმწიფოს ან კლასის იდეოლოგიის გამოხატვეულ მდწერებებს სამონეტო გემა ეწოდება. მისი საშუალებით საცნაური ხეობა მონეტის მოჭრის დრო, ადგილი და ნომინალი. ყოველი სახელმწიფო სამონეტო ერთეულად ასახელებს განსამზღერული რაოდენობის, წონის ლითონს და განსაკუთრებულ სახელწოდებას აძლევს მას: დრაქმა, დირჰემი, ფრანკი, გალერი, აბაზი, სტაგერი, თანგა და სხვ. მონეტის შემადგენლობაში შემავალი კეთილშობილი ლითონის ნაწილს სინჯი ეწოდება. მონეტის მოჭრის მონომოლური უფლება სახელმწიფოს ეკუთვნის.

მას შემდეგ, რაც ხმარებაში ქაღალდის ფული შემოვიდა, მონეტის, როგორც გადახდის საშუალების როლი ძალიან შემცირდა. თქროსა და ვერცხლის მონეტებს დღეს იშვიათად უშვებენ და მათ სერიოზული ეკონომიკური მნიშვნელობა არ გააჩნია.

იზატრა, მწვანე ჯეჯილი!

საქართველო

თამარ მამოიძე თბილისის 22-ე საშუალო სკოლის VIII კლასის მოსწავლეა. ლიტერატურის სიყვარულმა მოსწავლე-ახალგაზრდობის სასახლის ნორმ შემოქმედთა სტუდიაში მიიყვანა. თამარ ეურნალისტობაზე ოცნებობს.

სცენა...

(ნანახატი)

შემოღობის ბოლო დღეებია. აცივდა. სუსი თამბაქოს, ქარსი მომძლავრებულად დაქრის აქეთ-იქით. ხალხი ბინებში შეეკრება. გარეთ თითო-ორი-ლა ალაბიანი თუ გამოჩნდება და ისინ-

იე ჩქარობენ, შინ მისვლას ემურებიან. ქუჩის თავსა და ბოლოში ორი მანდილოსანი გამოჩნდა. ერთი გაცივებული მანდა, ჩაფიქრებულიყო და ჩქარი ნაბიჯით მიემართებოდა სახლისკენ. მეორეს უფრო თბილად ეცვა და ისიყ მიიქაროდა. მეორის საღკურისკენ მიდიოდა. როდესაც ერთმანეთს მიუახლოვდნენ, უფრო თბილად ჩაემული მანდილოსანი შედგა, - ნინო?! შესაბაზო, მეორე მანდილოსანი ერთი კი შეეგა, მაგრამ მალევე იყნო თავისი ძეული მეგობარი ნახა.

- სად დამეკარგე, რომ არ გამოჩნდი, რომ იყოლე, როგორ მომენატრე, ასე უნდა მეგობრის დავიწყება?! - უსაყვედურა ნინომ ორი წლის უნახავ ამხანაგს.

- აბა, რა ვიცი... ისე, მე რომ მიყენებ პრევენციებს, რაგომ თვითონ არ მოხვევდი? - მეუბრუნა კიბხვა ნინამ და ორივემ გულაიანად გაიციხა.

- სება როგორა ხარ, თქვენები როგორ არიან?

- როგორ უნდა ვიყოთ, დედა და მამა ძლივსა დადიან, მოხუცდნენ. შენ როგორ ხარ?

- რა ვიცი, მეც ვარ რა, ჩემი ორი ბიჭის ვადაკილე, როგორ ვიქნები...

- რას მეუბნები? შეორევი გყავს?! მე კი არც ვამივი, რა დაარქვი?

- ირაკლი, - უპასუხა ნინომ.

- ძალიან კარგი... ნახე, როგორ აცივდა, რას შვრები, როგორ ათობს სახლს, ჩემები სულ იყინებან. ერთი

საყოღადი ნავთქურა გვივდას... და იქვე შევეურებო...

- მე სახლს ორი დიდი ნავთქურით ვათობ და შევნივრად გვეყოფხის.

- მამორისთვის თუ მოიმარაგე რამე, კონსერვები, მურაბები?

- კი, როგორ არა! კიგრი ჩაღდე, მწვანე პამიდორი, ბაღრთიანი, წიწაკა და რა ვიცი კიდევ რაღაც-რაღაცები.

- მეც ვაგაკეთე ცოტა, მაგრამ არ ვიცი, გვეყოფა თუ არა...

ალბათ საუბარი კიდევ დიხანს გაგრძელდებოდა, ქარს რომ არ ჩამოექრებოდა.

- აუჰ, როგორ აცივდა! ამბობენ, წელს დიდი თოვლი მოვა და რა გვემეველება, არ ვიცი, მეშინია. ვითო, ქურის საყიდლადაც ვერ გამოვიდეთ. ბავშვებს კი თოვლის მოლოდინში თვალევი დავიღვლით, - უთხრა ნინომ მეგობარს.

- მეც მასეთ დღეში ვარ და რა ვქნა, არ ვიცი.

- გვიქვიცი, სადილი მაქვს გასაკეთებელი, აბა, კარგად...

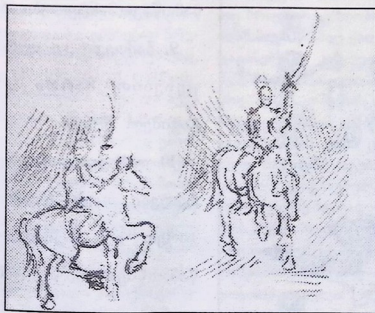
- მეც სახლში მივივარ, ბავშვი მუსიკაზე უნდა წავიყვანო.

- წავდი! თქვენები მომიკითხე, შენ პაგარა ანუკას კი ჩემ მაგივრად აცივე. ნუღარ დაიკარგები, რა...

- ნახამდის, იმედი მაქვს, უახლოეს მომავალში შევხვდებით.

- ნახამდის!

ქალბი ერთმანეთს დამორდნენ და ქუჩაში ისევ სიჩუმე დაისაღვრა.

11 წლის ლაპოი ჯაპახიძე
თბილისის მე-11 საშუალო სკოლის
V კლასის მოსწავლეა. ორი
წელია სამხატვრო სკოლაში
სწავლობს. ხატვის გარდა, მას
სეპაკუ უყვარს და კარგა
ხანია ანსამბლ "იქორში"
სეპაკუს.

შემოგნატროდეთ?

გინდათ, მუდამ ხალისიანი, მოხდენილი და ჯანმრთელი იყოთ?

გინდათ, ახლავე ჩაუყაროთ საფუძველი საკუთარი ტან-ფეხის მარად ახალგაზრდა მოყვანილობას?

მაშინ მოჰყეთ ჩვენს რჩევას და სავალდებულოდ გაიხადეთ ვარჯიშების კომპლექსი ამერიკელი კინოვარსკვლავის, მარად ახალგაზრდა ჯეინ ფონდას არსენალიდან. კომპლექსის დაწყებამდე შეასრულეთ ჩვეულებრივი სამ-

ხუთწუთიანი მოთელვა. პირველი რამდენიმე კვირის განმავლობაში ყოველ ვარჯიშს

ხუთზე მეტად ნუ შეასრულებთ, მერე კი ტემპს თანდათან მოუმატეთ. ინვენტარი ძალზე მარტივი დაგჭირდებათ: ღერძი, 1,3 მ. სიგრძის ჯოხი, 3 კილოგრამიანი პანტელები და პატარა ნოხი.

ახლა კი უშუალოდ ვარჯიშები.

1. იატაკიდან აზიდვა. 20-ჯერ.

2. აზიდვა ღერძზე განზე

გაშლილი ხელებით. 10-ჯერ

3. დახრები ჯოხითა და პანტელებით. 15-ჯერ.

4. ჯოხის მთელი ძალით "მოჭერა" 3-5 წამით. 15-ჯერ.

5. პანტელების აწვე-დაწვევა. 15-ჯერ.

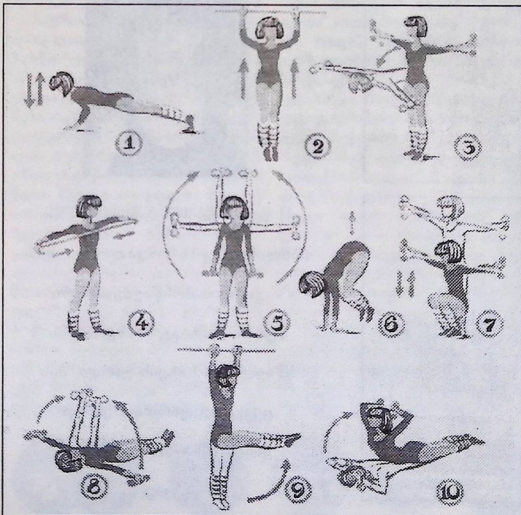
6. ხელებით იატაკს დაყრდენით, აწიეთ ფეხები და დაახლოებით 5 წამის განმავლობაში გააჩერეთ ისინი სურათზე მითითებულ მდგომარეობაში. 10-ჯერ.

7. ჩაჯდომა ჯოხითა და პანტელებით. ზურგი გამართული იქონიეთ. ფეხის-გულეები იატაკს არ მოწყვიტოთ. 10-ჯერ.

8. დაწეკით ნოხზე, გამართული ხელებით აწიეთ და ჩამოწიეთ პანტელები. 15-ჯერ.

9. ჩამოეკიდეთ ღერძს და ფეხებით მართი კუთხე გაჭიმეთ. 10-ჯერ.

10. დაწეკით იატაკზე, პანტელები თავს ზევით დაიჭირეთ და მაქსიმალურად წამოიწიეთ იატაკიდან. 10-ჯერ.

უჯარმა

ჩვენამდე უკარმის ნანგრევებ-მაღამოაღწიეს, მაგრამ, ამ ლოდებ-საც განციფრებაში მოყვავართ, რადგან ცოცხალ და სხიერად ალაღვრენ ციხე-ქალაქის გარდა-სულ სიდიადეს, არქიტექტურულ სრულყოფილებას.

უკარმა იმ რამდენიმე ქალაქის რიგებს განეკუთვნება, ფოღალამ-მის ჩასახვის ხანაში რომ აღმოცენ-და საქართველოში. იგი მდინარე იორის მარჯვენა ნაპირზე მალაღ-კონესსა და მის დასავლეთ ფერ-ლომზე ყოფილა განლაგებული. მე-მაგიანე ლეონტი შროველი გვაუწყ-ყებს: ასფაგურ აღაშენა ციხე-ქალა-ქი უკარმაო. ეს III-IV საუკუნეების მიჯნაზე მომხდარა. IV საუკუნეში პირველ ქართველ ქრისტიან მეფეს, მირიანს თავისი ვაჟის რევისთვის საუფლისწულოდ კახეთ-კახეთი დაუღვინა, რემიღენციად კი უკარმა-ს. ქალაქი ავეკიება-გაძლიერების ხანა ვახტანგ გორგასლის ხელში დაუღდა, რომელმაც თავის რემი-დენციად გაიხადა იგი. "ვახტანგ დაჲდა უკარმას, და აღაშენა იგი ნაშენებითა უშომოთა" - გვამც-ნობს მეორე კამათააღმწერელი, ჯუზ-ნემერი.

უკარმაშივე დაუტოვებია ვახ-ტანგს გასაშრდლად თავისი ძე დაში, რომლის დროსაც აქ კვლავ წარმოებდა მშენებლობა. ვახტანგ გორგასალი განსაკუთრებით მრუ-ნაედა უკარმის გასამაგრებლად, ხშირად ცხოვრობდა აქ, დაჭრილ-საც აქ შეუფარებია თავი და აქვე გარდაიცვალა. მგრის შემოსევის შემთხვევაში მეფეს სწორედ ციხის ნაგებობათა სიმკვიცის იმერლ ქო-ნია. სპარსთა მეფის, ხოსროს მოახ-ლოებისას ვახტანგს კათალიკო-სისთვის უთქვამს: "დადექ ეკლეს-იასა... რომელი რაბაგსა შინა უკარმოსასა აღმშენებეს და ვეჭუ-ვითარებოთ ყოველნი ქალაქნი გარე-მო უკარმო იმღენენ, რამეთუ

მტკიცენი და ძლიერნი მღუდენი აქა-ღესხენით".

X საუკუნეში უკარმის ციხე არაბებმა დაანგრეს. XII საუკუნე-ში გიორგი მესამემ ნაწილობრივ აღადგინა აქაურობა და საგანძურ-იც მოაწყო. აი, რას გვიაზობის ამ ფაქტის შესახებ "ისტორიანი და აზმანი მარაჲანდეთანი": "განა-მრაველნა საჭურჭლენიცა, და დაღვა თუთ მისით მონაგები და მისთა გყუეთაგან მონაგები ციხესა შინა უკარმოსისასა, რომელი აგებულ იყო ეახტანგ გორგასლისაგან, რომელ-სა შინა თუთ აღესრულა ღომი იგი ღომთა და, გოლიათი ვოლიათთა".

უკარმის ქვედა ქალაქისგან გამოყოფილი გრძელი მრგვალ-გვერდა ციგაღული კოშკებით გამ-აგრებული ვალაყენითურ, მთის რელიეფს მიჰყვებოდა, ამკარაა, მტერი აქ ძნელად მოიკიდებდა ფეხს. ციგაღელის შიგნით მცირე კარის ეკლესიაც მდგარა, ორსართულიანი სასახლაც და დამხმარე ნაგებობე-ბიც. ჩრდილო ფერდობზე, ციგაღელ-იდან მდინარემდე ქალაქი კოშკებ-მაგანებული კედლებით ყოფილა შემოზღუდული. ყველა კედელი ყრუ ყოფილა და კოშკების კარ-ფანჯარა მარტო ემოსკენ იმზირებოდა. თავ-და ქალაქის კარი ციხის დასაე-ყვით ნაწილში აგებულ კოშკში ყოფილა დაგანებული. როგორც ჩანს, წყალზე მდინარისპირა გაღა-ენის შუაში მდგარი კოშკის კარით ჩაღიღენენ, მანძილი მდინარესა და კოშკს შორის საგანგებო კედლებით ყოფილა დაყვლი.

არაბობის ხანაში ქალაქ უკარ-

მის საქმე უკარ-უკარ წასულა, ღაცე-მის გზაზე შემდგარს, მას ციხე-სიმა-გრის ფუქციებიდა შეუნარჩუნებია. 914 წელს კი, მამუელის მოთმედ სამას გულად უკარმელ მეციხოვნეს რამდენიმე ღლით კი შეუკაგებია არაბთა ამირა აბულ-კასიმის მრავალრიცხოვანი ჯარი, მაგრამ რაკიდა დარწმუნებულან, რომ ეე-ღარას გახდებოდნენ, ღამით თვი-თონვე დაუღლით ციხე და მტერსაც არ დაუყოვნებია - მიწასთან გაუს-წორებია ციხე. მერე და მერე უკარ-მა სულ უფრო ნაკლებად მონაწი-ლეობდა ქვეყნის ცხოვრებაში და სხობლოდ ჩვეულებრივი პაგარა სოფლის როლით დაკმაყოფილდა.

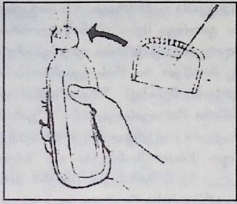
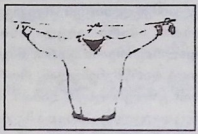
ბიორგი ლეონიძე უჯარმაში ნანგრევებში

ქეაკუთხელი ღოდებო... ნამგვრევი ნანგრევები... აქ ცხოვრობდნენ ოღესღაც მორკინალი ღევები. ქეად ხმარობდნენ ბურგის ძეაღს, სისხლს - საძირკვლის წებოდა; მათი ხმაღის ნაკრავით რაბში იღეწებოდა. თუცა სეამდნენ ჩარებით, ქონღათ რკინის წვივები, აწუხებღათ მოწყენა, გაღახი და წვიმები... დარჩათ გყე და სიწმე, ხეშე მღერის შრომანი... სის ქვეშ დამიწებულან ღამქარნი და დრომანი...

ლიეთილენის რბილი ბუშტარა შესანიშნავ საარწყულელად გადააქეთ. ეს კი დიდად საჭირო რამ არის უთოობისას. საცობს გაგარვარებული ნემსით შუაზე ნახერეტი გაუკეთე იმ ვარადით, რომ ცენტრში ნახერეტი შედარებით წვრილი იყოს, გარშემო კი - ფართო. შიგნით შიგ წყალი ჩაასხი (პირთამდე ნუ აავსებ). დაატერ თითს თუ არა, შიგ დარჩენილი პაერი წყალს ნახერეტიდან გამოასხამს. პოლიეთილენიანი დიდი ბოთლი ასევე იოლად გადაიქცევა ხოლმე ბალის საარწყავ ინვენტარად.

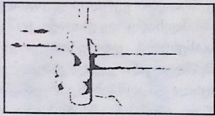
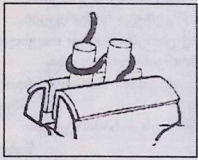
● ორი ნახმარი, მოძველებული წინდისაგან დიდებული საკიდი შეიძლება გაკეთდეს პულოვერის, კაბისა თუ პერანგის გასაფენად. მისი კარგი თვისება ის არის, რომ გასაშრობად გაფენილ საგანს დეფორმაციისაგან იცავს.

● სქელ მავთულს იოლად მოხრი ვირაგით, თუ ხელთ ლითონის ორი ღერძულა გექნება, ღერძულასთან ერთად, მავთულის ერთ-ერთი თავი ვირაგს პირში დაუჭრანე და მოუჭირე, შემდეგ მავთული მეორე ღერძულას შემოახვიე და ასე შემდეგ.

● მარცხენა ხელი როცა დასაქმებული გაქვს, მარტო მარჯვენა ხელითაც შეგიძლია ღურსმის ჩარტობა, და აი, როგორ:

მოიქციე ღურსმანი ორ თითს შუა და თავით ჩაქუსს მიაყრდენი, როგორც ეს ნახაზზეა ნაჩვენები, შემდეგ ჩაქუსს გინდა დაპკარი, გინდა მიაწეკი.

● თუ მოინდომებ, ზოგჯერ სულ ხუთიოდე წუთში ისეთ სასიკეთო საქმეს გააკეთებ ოჯახისათვის, რომ შენდამი მაღლივრების უსაზღვრო გრძნობით აღაგებო უფროსებს.

სულ ორიოდე წუთი დაგჭირდება, რათა შამპუნიანი პო-

● ტექნიკური მიზნისათვის (ავტომანქანის აკუმულატორში ან ტელევიზიის ღინზაში ჩასასხმელად) საჭირო დისტილირებული წყალი შეიძლება თავისუფლად შეცვალო მაცივრის ყინულის დადნობის შედეგად მიღებული წყლით.

არჩევნ თუ არა ცხოველები ფერებს, თუ არა, მაშინ რატომ ახელებს ხარს წითელი ფერის ქსოვილი?
ღამთო ძმბრონაშპილი, ახმეგა

აღამიანებს ოლითაგნე სწამთ, რომ უშუაბესია ხარს წითელი ქსოვილი არ დაანახო, ესანად მატადორებსაც ხომ იმიტომ აქეთ მოსასხამი წითელი ფერის. მომწვედელუ მგელსაც ვერაფრით გაჩენულ, თუ თოკეუ პაგარ-პაგარა წითელ დროშებს არ ჩამოქილებ. მართალია თუ არა ეს? კორიდა - ხარების ბრძოლა ათასობით წელია არსებობს. დროშებით ნადირობაც მგელთაგანაა ცნობილი. მაშ, ამის მერე შეიძლება ვამტკიცოთ, რომ ვერც ხარი და ვერც მგელი საერთოდ ვერ არჩივენ ფერებს და ყველაფერს შავ-თეთრ ფერებში ხედავენ? მაგრამ ფაქტს ვერსად წაუვალით: მეცნიერთა ბოლოდროინდელი ცდებით დადასტურდა, რომ სწორედ ასეა და რომ ხარი და მგელი ფერზე კი არ რეაგირებენ, არამედ უბრალოდ, ქსოვილის ფრილაზე.

ჭიკველა მხოლოდ განათების ხარისხს არჩევს. ლაპარაკი რომ შეეძლოს, იგი უთოდ გაგვანდობდა, რომ მხოლოდ იმის თქმა შეუძლია, კაშკაშა საგანია მის წინაშე თუ მქრქალი. კიდევ უფრო მარტივად არის ლოკოქინას საქმე: მას მხოლოდ იმის გარჩევა ძალუძს, თუ რომელი მხრიდან ეცემა სინათლესამაგიეროდ, არსებობენ ისეთი მწვერები, რომლებიც არა მარტო ჩვერთის ხილულ სინათლეს არჩევენ, არამედ ულტრაიისფერ სინათლესაც აღიქვამენ. ზოგი სახეობის ხელიკი სითბურ, ინფრწითელ სხივებსაც ხედავს. რაც შეეხება ფერების გარჩევას, არსებობს იმის მონაცემები, რომ ფრინველები და კუბი ჩვენზე უფრო ზუსტად აკეთებენ ამას. ეგყობა, მათ ჩვენსავით საში სახის მგელველობის უჯრედები კი არა აქეთ, არამედ ოთხი, რომლებიც სხვადასხვა სივრცის გალდის მქონე სხივებზე რეაგირებს.

ამბოენ, ჩანგალი მამნი გამოივრეს, როცა მოღამი დღე მაქმანიათ საყვლოვნი შემოვიდო, ასეთი საყვლოვნი ჰამას უძლიდა, ნიკასი გუბინერო და თავის დარბის საშუალებას არ იძლეოდა, ჩანალი, როცა ასეთი საყვლო გავეს, ისეველი ჰამა გირჩევნია. ასეა თუ ისე, დაგვიკვებულა, რომ ჩანგალი ძაღვე ღიდი ხნის წინათ იქნა გამოიწილი. ასირიასა და ძველ ეგვიპტეში მის ძირითად საშარეულოში, კერძების მომზადების ხმარობდნენ. ჩანგალს ძველ საბერძნეთსა და რომშიც იყენებოდნენ, მაგრამ ბარბაროსთა შემოსევებისა და რომის მიწების დაუბნის შემდეგ მისი არსებობა დაიწყდა. იგი ხშირად იხილავდნენ, სწორედ აქედან გაერეულა ეგროსი რამდენიმე საუკუნის შემდეგ, მაგალითად, XI საუკუნის დაშლის შემდეგ საყვლოვნი მწერალი სიგერო დამინი ავიწერის უნაურ გუგუნების საგანს, რომელიც უნაურში მიზანმიმართულ პრინციპს ჩანგალითა, როცა უნაურში დღეს გაყოლია ცოლად, და ასე ახსიათების მას: "საჭმლის შრომის მისაგანი საკარა ფიწალი".

XIII საუკუნიდან მოყოლებული, ჩანგალი სულ უფრო ხშირად მოიხსენიება ევროპელი მონარქებისა და მფლობელი ადამიანების საოჯახო ნივთების ნუსხა-აღწერაში. საფრანგეთში იგი პირველად მეფე შარლ V-ის დროს შემოსულა ხმარებაში (1379 წ.). ფლორენციისა და ვენეციის ჩანგალი XV საუკუნის ბოლოს გამოიწილა. ესპანეთში კი XX საუკუნეში.

ინგლისელი სურამე ჩანგლის გამოიწილა ერთ ასეთი ამბავიდან არის დაკავშირებული. 1608 წელს იტალიაში ჩასულა ინგლისელი თომას ჯორჯიანი, რომელიც თივის ინგლისში რომის დიდებული მარმარილის გააჩერების, ვენეციური სასახლეების, ფეშის აღწერის, ვენეციური ჩანგალითა, როცა იტალიელნი ხორცს ჰამენ, რკინის ან ფოლადის, მოგვიერ კი ევროპელს საკარა ფიწალს იყენებენ. იტალიელნი უნაურში ვერ აძლევდნენ, ხელთი ჰამონ. მათ მიანიჩნია, რომ ხელთი ჰამა ცუდაა, იმიტომ, რომ ყველას სურთა ხელთი არა აქვსო.

იტალიელნი წამოსვლისას ჯორჯიანს "ფიწალი" მოუპარაგებია, უფროა, თავის მოეწონებენ, თანამეგობრებს გაეპოვიერ. მამინდელი ორითა და მოკვდიანია იტალიური ჩანგლები კამერგონს უფრო ჰგავდა, ვიდრე დღევანდელ ჩანგალს, და აი, მის ჩამოსვლამა იტალიურ ჰამის კვლავის ჩამარტობა ინგლისელმა მოგზაურმა, ნაიუნო-მელორბოზიან სურას რომ მოეჭადა, დღის ამით ამოღო დაიბან ჩანგალი, მოიშარევა და ჰამას შეუღა ყველა გაიკვებულა მაჩერდა ჯორჯიანს, ხოლო, როცა მან ახსნა, თუ რა კვარა ხელში, ყველამ მიიღოთა ამ უნაური ნივთის ახლოდან ხანცა კარა ჩანგალი

უბრალო საზნებო ისტორიიდან

თავიდან ჩანგალი კამერტონს ჰგავდა

ხელთან ხელში ჰგავდა იტალიელნი. მისი მისტიკა ალბათ უკლებლივ იყენენ, რა ლამაზობა მამაკაცის უკვრადი, ხელდა შენ, რა მოგონიანი იტალიელნი, მაგრამ, ყველაზე გონივრული იტალიელი და კვარა - ჩანგალია თუ ფიწალი, ამით ჰამა ძალიან მოუხერხებელია და იტალიელნი მოყვლიან ყოფიდან, ითმის ჯორჯიანთა სილა აქვსნა, რომ საჭმლის თუნდაც, ხორცის ხელთი ჰამა არ გარგა, იმიტომ, რომ ყველას სურთა ხელთი არა აქვს. ამგონი ამას საყოველთაოდ აღმთავრება გამოიწეა, ნურთ, მისცერ ქორიას ჯორჯიანი, რომ ჰამის წინ ინგლისელები ხელის არ იტანენ მამ, ეს ათი თითი რისთვისაა მოუხერხობის, თუ საჭმელი კიდევ ორი ღამა აგებითი ხელთი თითით უნდა ვკვამთ? ალბათ, იტალიელნი წესად არა აქვი ჰამის ხელის დაბანა და იმიტომ მოუხერხობის ეს რადაცა ჩანგალი! რომ ვეღარაფერი გააწყო, ჯორჯიანი სილა პრეტეკულად დაემკითყებინა "ხელთი თითების" სიკეთე, მაგრამ, საჭმელზე, ჩანგალზე აკვებულა ხორცის პრეტეკულად ნაჭერი ჩანგლის კიბების მოსწავლა და სურამე დაკვება. შერებენილმა მოგზაურმა პირუჩხურად ჩაიღო ჩანგალი ჯიბეში.

გამოსა კიდევ ორმოცდაათი წელი, ვიდრე ინგლისელებმა მოიშარევეს ევროპის უმეტეს ნაწილში გაევიკვებულა ორითი ჩანგალი. პირველ ევროპულ ჩანგლებს ევროპელის ან ოქროსგან ამზადებდნენ, გარის იმავ ლითონისას ან ხილის ძელისას ან მისი პოლიტისს უკეთებდნენ. თვდაპირველად ჩანგალს მარცხ ხილისთვის ხმარობდნენ, სხვა საჭმელს კი ძველებურად ხელთი შეეკვებოდნენ. ჩანგალი კარგა ხანს თვდაპირველად გუგუნების საგანად, უმეტეს მედგე ნივთად.

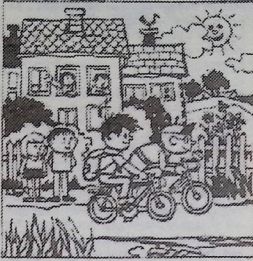
იტალიელების ცნობით საფრანგეთის "მეფე-მე" ლუი XIV (1638-1715) თითონვე ხელთი ჰამად და ბურგუნდის ჯერეუსა და მის ორ მისავს აკრძალა მისი თანამოქრებო ჩანგლის ხმარება. ის კი არა, ბეკი მოინატრის განაწესა საგანგებო პუქტი ყოფილა, რომელიც პირდაპირ უკრძალავდა ბერძენებს, ჩანგალი ჰამას. უფრო მეტი, თითი ერანში როგორცაღმალევი კი, აღორბინების ეპოქის ეს დღე უმანისა და მწერალი, თივის შეგონებებში ყმაწვილკაცებს უნებდა ხანს თითით აული ნაჭრები საერთო თევზიდან და ჩანგალით არ ეჩინქათ საჭმელი. სულ ერთი საუკუნის წინ კი, 1897 წელს ინგლისის სამხედრო-სამგალო ფლოტის წესდება მატროსებს დანი-ჩანგლის ხმარების უკრძალავდა, რადგანაც, სადამხრალის ამრთი, ეს დისციპლინის დარღვევის და დაბალი სამხედრო წოდების მემღებურთა განხიერებას იწვევდა.

იწილთ - მიწილთ

თ ა ვ ს ა ტ ქ ს ი

იპოვეთ ან ორი ნახაბის 10 განაესსავაზეული ღებალი.

გომიან პოლიციას. როგორც წესი, დანაშაულს ისინი ცალ-ცალკე სნადილოდნენ, მერე კი ერთიმეორეს აბრალებდნენ, რითაც მოწმეებსაც აბნევდნენ და გამოძიებასაც.

შერლოკ პოლმსმა ორივე ძმა მიინახულა და თუმცა ორივე უარყოფდა საკუთარ ბრალეულობას, სახელგანთქმულმა დეკექტივმა შაინც დაადგინა, რომელმაც მათგანმა გაბარება აშჯერად ბანკი. პოლმსს ხელთ აქვს უცყური სამხილი, იგი თქვენს წინაშეა.

დააკვირდით და გამოიყინით, რა სამხილია ეს?

ბანკის მძარცველის გაუფრთხილებლობით მარგო ვანგამის სიგნალი კი არ ჩაირთო, არამედ ფარული ფოტოკამერაც ამუშავდა. მართალია, მძარცველმა თავს უშველა, მაგრამ შერლოკ პოლმსს ხელში ჩაუკვარდა მისი ფოტოსურათი.

ბოროტმოქმედს ძალიან დასამახსოვრებელი სახე აქვს, ისე, რომ ერთი შეხედვით მისი მოძებნა ძნელი არ უნდა იყოს, მაგრამ საქმე ის არის, რომ სურათზე გყუპის ცალია აღებკლიდი, მისი ძმაც ბოროტმოქმედა. საოცარი მსგავსების წყალობით გყუპები არა ერთხელ დახსლ-

"ნაკადულის" წინა ნომერში დაბეჭდილი კროსკორდის პასუხები

მთარბულალ: 1. ტიცინი; 4. რეიგანი; 7. აგრესია; 9. აფრა; 10. აღფა; 11. ბრიტანელი; 15. ასფალტი; 16. იესაული; 17. ნიაზეი; 18. კორიდა; 20. კასკეტი; 22. აღუმინი; 24. იეროგლიფი; 25. ტახი; 27. აღოე; 28. ჰელიუმი; 29. ინდაური; 30. ანტალია.

შუქულალ: 1. ტირანია; 2. იენა; 3. ინგლისი; 4. რაიტერი; 5. გალა; 6. ინვანტი; 8. ელარჯი; 11. ბულგარეთი; 12. ინსტიტუტი; 13. სფინქსი; 14. ბუდარია; 19. მაუგლი; 20. კორტევი; 21. ისრაელი; 22. არითმია; 23. ისტერია; 26. ინგა; 27. არფა.

სიცილის ბაკპეტილი

ფრანგიშვიკი: ვერ გამიგია, რა-
გომ უნდა ვისწავლო ინგლისური
ენა?

დედა: რა იყო, ნახევარი მსოფ-
ლიო ინგლისურად ლაპარაკობს
და?..

ფრანგიშვიკი: მერე არ კმარა?

- მამა, ხორცეულს რაგომ არ
ჭამ?

- ვეგეტარიანელი ვარ, შეილო.
- რაგომ ხარ ვეგეტარიანელი?
- ცხოველები მიყვარს და იმი-
გომ.

- თუ ასეა, საკეებში რაგომ
ეულები?

* * *
* * *
* * *

ერთ ზარმაცს ჰკითხეს:

- რა არის, მე კაცო, ღამჯადარი
რაგომ ამოხ შეშის?

- აბა არ ექნა, დაწოლილმა
ევაღე და ვერ მოვახერხე.

- კოდალა ხეზე რაგომ
აკაკუნებს? - ჰკითხა პატარა პე-
ტრმა დედას.

- ჭიბის ეძებს.

- და რა, ჭიბები კარს უღებენ?

- ყური დამიგდე, ჩემო ბიჭო, თუ
დღეიკოს და მამიკოს დაუჯერებ,
სამოთხეში მოხვდები, თუ არა და
- ჯოჯოხეთში. - უთხრა მამამ
პატარა ერეისს.

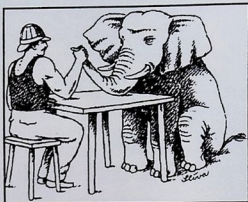
- იმისათვის როგორღა უნდა
მოვიტყე რომ კინოში მოხვდე? -
ჰკითხა ბიჭმა.

- რა არის ქარი? - ჰკითხა
იურგენმა უფროს ძმას.

- ქარი არის პაერი, - რომელ-
საც ექქარება, - უპასუხა იმან.

- ყოჩაღ რენაგო, ამ ბოლო
დროს შენ სწავლას მოუმატე,
გაკვეთილების მომზადებაში ხომ
არავენ გეხმარება? - ჰკითხა მას-
წავლებელმა რენაგოს.

- არა, მასწავლებლო, უბრალოდ,
ორი კვირაა, რაც ტელევიზორი
გაგეოფუჭდა.

სკოლიდან დაბრუნებულ პირ-
ველკლასელ შარლს მამამ ჰკითხა:

- მასწავლებელი როგორ მოგე-
წონა, შეილო?

- კარგი ქალია, მამა, ოღონდ
ყოველთვის არ დაეჯერება.

- რაო?! მაინც რაგომ არ დაე-
ჯერებ?

- რაგომ დაჯერ გვიხარა, ხუთს
მივემართო ორი შეიდი იქნებამო,
მერე კი - სამი და ოთხი არის
შეიდიო. აბა, როგორ უნდა გავიგო
რომელღა სწორი!

მასწავლებელმა მოსწავლეებს
მიმართა:

- დამიწერეთ თქვენი შთაბეჭ-
დილება ფეხბურთის ბოლო მაგჩის
შესახებ.

მოსწავლეები წერას შეუდგნენ.
ორიოდ წუთის შემდეგ გომმა წერა
დაამთავრა და რვეული გაკვირვ-
ებულ მასწავლებელს ჩააბარა. მას-
წავლებელმა გაბაშალა და წაი-
კითხა:

"იწვიმა და თამამი არ შედგა".

- გომ, მითხარი რა, მართლა
ერთიანზე ეუპასუხე მასწავლე-
ბელს?

- არა, ერთიანზე ნამდვილად
არ ვიპასუხია, მაგრამ ერთიანზე
ნაკლები ნიშანი არ არსებობს და
რა ექნა?

როგორ გავიგოთ, რომ ჩაიდან-
ში წყალი აღუღდა? - კითხულობს
მასწავლებელი.

- თუ თავსახური ხტუნვას იწ-
ყებს, ეს იმას ნიშნავს, რომ წყალი
დულს, - პასუხობს მოწაფე.

- თუ სახურავი არ ახურავს?
- მაშინ, როცა თვითონ ჩაიდან
დაიწყებს ხტუნვას.

მამიკო, გალიაში იაღონები
აღარ არიან.

- აა, ახლა კი მივხვდი, რაგომაც
მღერის კატა.

მასწავლებელი: ფრიც, შენ
ყოველთვის კარგი იდეები მოგდის
ხოლმე თაემში. მოიფიქრე რაიმე
საინტერესო ჩვენს მორიგი ღონისძი-
ებისათვის.

- ფრიც: არ შემიძლია, გუშინ მამა-
ჩემი ბერდელიში გაფრინდა.

- მამა, იმ ამოცანაში, გუშინ
რომ ამომიხსენი, ორი შეცდომა
დაგიშვია, უთხრა მაქსმა მამას.

- რას ამბობ? - შეწუხდა მამა.

- არა უშავს, ნუ აღარღებ, ვერც
სხვა მამებს ამოუხსნიათ.

ემილი ფერმაში მივიდა:
- დედამ ერთი ლიგრი ძროხის
რძე ვთხოვიათ.

- ქილა რომ პატარა წამოგიღ-
ია, არ ჩაეცეკვა.

- მაშინ ერთი ლიგრი თხის რძე
მომეცით.

საციერკო წარმოდგენაზე კლო-
უნმა დარბაზიდან ბავშვი იხმო.

- ბიჭუნა, შეგიძლია ამ ქალბა-
ტონებსა და ბატონებს დაუმტკიცო,
რომ პირველად მხედავ?

- კი, მამა.

- მე ათი თვისამ ავიდგი ფეხი -
უთხრა პატარა მერიმ ამხანაგს.

- დიდი ამბავი, მეც კი შეშემლო
ათი თვისამ მეველო, მაგრამ მშობ-
ლებს არ გავუშვებო და ორ წლამ-
დე ხელში აყვანილი დავყავდი.

"პრიდენს კლიერუოტმრ რივაიკლ"

მიხნეულია, რომ სწორედ ეს ამერიკელი ჯგუფია ქანთერიოკის შემქმნელი და ფუქმდებელი, ხოლო მისი ხელმძღვანელი ჯონ ფოგერტი, კომპოზიტორი, პოეტი, ვიკალისტი და გიტარისტი. 60-იანი წლების დამდეგს უფრო მოპულარული იყო, ვიდრე "ბითლზის" ნებისმიერი წევრი.

ჯგუფი 1967 წელს შეიქმნა და თავდაპირველად მასში შედიოდნენ ჯონ ფოგერტი (გიტარა, ვოკალი, გარმონიკა, საქსოფონი, კლავიმენიანი საკრავები), ტომ ფოგერტი (გიტარა), სტიუ კუკი (ბასი), ლუკ კლიფორდი (დასარგავი საკრავები).

ჯგუფის დებიუტი 1959 წელს შედგა (მამის მას "ბლიუ ველკეჩის" ერქვა), 1968 წელს კი გამოვიდა მისი პირველი ფირფიტა, რომელსაც უდიდესი წარმატება ხვდა წილად. ერთი წლის შემდეგ "კ.კ.რ.-მ ვულსოკის გრადიუსულ ფესტივალში მიიღო მონაწილეობა და ფართო აღიარებაც მოიპოვა. შემოქმედებით მწვერვალს კი ითხიელმა 1970 წელს მიაღწია, როცა ჩაწერა ალბომი "პაგარა ქარხანა" კოსმო". ეს იყო "კ.კ.რ.-ის მეოთხე "პლაგინის" ფირფიტა.

1971 წლის იანვარში ჯგუფიდან წავიდა ჯ. ფოგერტი და დარჩენილმა სამმა მუსიკოსმა ვეროპაში იმოგზაურა კონცერტებით: ამ საგასტროლო ტურნეს შემდეგ გამოვიდა ფირფიტა "კონცერტი ვეროპაში". 1972 წლის ოქტომბერში ჯგუფი საბოლოოდ დაიშალა. ჯ. ფოგერტმა გამოუშვა რამდენიმე სოლო ფირფიტა. მუშაობდა ჯგუფ "გრეიტფულ ფულიან", კლიფორდი და კუკი ერთი ხანობა ღონ პარისონის ჯგუფის შემადგენლობაში უკრავდნენ.

"კრიდენს კლიერუოტმრ რივაიკლს" დამლის ერთ-ერთი ძირითადი მიზეზი იყო მისი დაძაბული ურთიერთობა გრამშაპერ ფირმა "ფინგემი რეკორდსთან". სწორედ ამ ფირმამ დაულო ჯგუფის დამწყებ, გამოუცდელ მუსიკოსებს

ხელშეკრულება, რომლის პირობების გამო ამერიკის პრესამ ჯგუფის წევრებს "როკ-მუსიკის ინდუსტრიული მონები" უწოდა. საქმე ისაა, რომ ფირმის გაქნილმა ხელმძღვანელობამ ისეთ მახვილ ვაბამ მუსიკოსები: რომ ავტორები და შემსრულებლები გაცილებით ნაკლებ გასამრჯელოს იღებდნენ, ვიდრე გრამშაპერი ფირმის მომსახურე გრანსონალი. ცბიერმა ფირმის პრემიენგმა სოულ ზენცმა ისარგებლა

მაგებაზე აღწევდა. ალბომი "კრიდენსი ქვეყანა" ამერიკული ბესტ-სელერი გახდა, ხოლო სიმღერამ "ამაჟი მერი" ამერიკისა და ინგლისის პით-პარადების მწვერვალები დაიპყრო. ახალი ჯგუფის დინამიკური, ცოცხალი, ქანთრის აქცენტგარეული მუსიკა ვეროპაშიც საყოველთაო მოწონებით სარგებლობდა. სამწუხაროდ, წარმატების მოგება მხოლოდ ზენცისთვის მოქონდა, "კრიდენსის"

ახალგაზრდების გულბრწყვილობით და ისეთი კონტრაქტი დაულო, რომ ისინი მომავალში უარს ამბობდნენ თავიანთ საავტორო უფლებებზე ფირმის სასარგებლოდ და ვადლებულებას იღებდნენ, არავიფიქროვანდნენ. არცერთი არ დაიფიქროვანდნენ არცერთი არ წაყენებინათ მისთვის. დამწყებ მუსიკოსებს ფული მამის ნაკლებად აინტერესებდათ, მათ დიდ პატივად მიიჩნევდნენ ის ამბავი, რომ "ნამდვილმა ფირმამ ნამდვილი კონტრაქტი დაულო" და სამუდამო კატორღამი კი აღმოჩნდნენ.

წევრები კი ვალებიდან ვერ ამოდიდნენ. როგორც იქნა, მუსიკოსები გონს მოეგნენ, ფოგერტმა პროტესტიც კი ვაგანახადა, მაგრამ ფირმამ მის მიერვე მოწერილი კონტრაქტი აუფრიალა ცხვირწინ. ერთადერთი გამოსავალი კონტრაქტის დარღვევა იყო. და ჯგუფიც დაიშალა. "კრიდენს კლიერუოტმრ რივაიკლი" აღარ არსებობს, მისი ფირფიტები კი მრავალგზის გამოიცემა, იმიტომ, რომ ჯგუფის შემოქმედებას დღესაც მრავალი თაყვანისმცემელი მყავს.

"კრიდენსი" წარმატებას წარ-